

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Формування системи раннього попередження банкрутства підприємства як напрям забезпечення його фінансової стійкості

Виконав: здобувач групи ФК 23-1зм
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»

Данченко Катерина Миколаївна
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник к.е.н., доцент Панасейко І.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент

(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2025

АНОТАЦІЯ

Данченко К. М. Формування системи раннього попередження банкрутства підприємства як напрям забезпечення його фінансової стійкості.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто сутність системи раннього попередження банкрутства підприємства як ключового елементу забезпечення його фінансової стійкості. На базі ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» досліджено основні компоненти цієї системи, включаючи методи прогнозування фінансових труднощів та механізми реагування на кризові ситуації. Виявлено недоліки в існуючих підходах до формування системи раннього попередження банкрутства підприємств цементної галузі. Запропоновано шляхи вдосконалення цієї системи, включаючи додатковий показник – відсоток товарних позицій у товарообігу, що підпадають до груп «АХ, АУ, ВХ» за АВС та ХУZ-аналізом (висока значущість продукції та стабільний попит на неї) може бути суттєвим фактором для оцінки ймовірності фінансової кризи та банкрутства.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 92 сторінках, містить 28 таблиць, 9 рисунків, 9 додатків. Список використаних джерел включає 49 найменувань.

Ключові слова: банкрутство, підприємство, система раннього попередження банкрутства підприємства, антикризове управління, оптимізація товарних позицій, цементна галузь.

ANNOTATION

Danchenko K. M. Formation of a system of early warning of bankruptcy of an enterprise as a direction of ensuring its financial stability. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The paper examines the essence of the early warning system for bankruptcy of an enterprise as a key element for ensuring its financial stability. Based on PrJSC "Kryvyi Rih Cement" the main components of this system are studied, including methods for predicting financial difficulties and mechanisms for responding to crisis situations. Deficiencies in existing approaches to the formation of an early warning system for bankruptcy of cement industry enterprises are identified. Ways of improving this system are proposed, including an additional indicator – the percentage of commodity items in the turnover that fall into the groups «AX, AU, BX» according to ABC and XYZ analysis (high importance of products and stable demand for them) can be a significant factor for assessing the probability of a financial crisis and bankruptcy.

The master's qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used sources, appendices, presented on 92 pages, contains 28 tables, 9 figures, 9 appendices. The list of used sources includes 49 items.

Keywords: bankruptcy, enterprise early warning system of enterprise bankruptcy, anti-crisis management, optimization of product positions, cement industry.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	8
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПРАТ «КРИВИЙ РІГ ЦЕМЕНТ», ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	29
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»	29
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства	36
2.3 Аналіз застосування систем раннього попередження банкрутства підприємства	48
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	56
3.1 Особливості заходів антикризового фінансового управління підприємствами в сучасних умовах	56
3.2 Шляхи вдосконалення системи раннього попередження банкрутства з метою забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»	74
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність теми кваліфікаційної роботи «Формування системи раннього попередження банкрутства підприємства як напрям забезпечення його фінансової стійкості на прикладі цементної галузі» обумовлена низкою факторів, що впливають на сучасний стан та перспективи розвитку підприємств цементної промисловості.

Сучасні підприємства функціонують у динамічному та нестабільному економічному середовищі, що підвищує ризики фінансової нестабільності та банкрутства. Впровадження системи раннього попередження банкрутства (СРПБ) є необхідним для своєчасного виявлення загроз та розробки контрзаходів, спрямованих на подолання негативних тенденцій у діяльності підприємства

Цементна промисловість відіграє ключову роль у розвитку інфраструктури та будівельної галузі. Однак, вона є вразливою до економічних криз, змін у попиті та конкуренції. Зокрема, рік фактичного простою цементної галузі може призвести до вичерпання обігових коштів та фінансових резервів підприємств, що підвищує ризик банкрутства

Забезпечення фінансової стійкості підприємств цементної галузі є критично важливим для їхнього довгострокового функціонування та розвитку. Впровадження СРПБ сприяє своєчасному виявленню кризових умов та недопущенню банкрутства, що є запорукою сталого розвитку підприємства

Існуючі моделі прогнозування банкрутства не завжди враховують специфіку цементної промисловості. Розробка адаптованих моделей, що враховують особливості галузі, є необхідною для підвищення точності прогнозування та ефективності СРПБ.

Наявність ефективної системи раннього попередження банкрутства підвищує довіру інвесторів та кредиторів до підприємства, що сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів для розвитку виробництва.

Дослідження та впровадження системи раннього попередження банкрутства на підприємствах цементної галузі є актуальним напрямом, що сприяє забезпеченню їхньої фінансової стійкості, підвищенню конкурентоспроможності та стійкості до кризових явищ в економіці.

Формування системи раннього попередження банкрутства підприємства є важливим напрямом забезпечення його фінансової стійкості. Світовий досвід накопичив значний арсенал методів оцінки кризового стану підприємств. Серед українських учених, які зробили вагомий внесок у цю галузь, варто відзначити роботи таких дослідників, як Алмашій Я.І., Бланк І.А., Терещенко О.О., Чухраєва Н.М., Лігоненко Л.О., Рясних Є.Г., Олександренко І.В., Іщук Л.І., Сейсебаєва Н.Г., Топчанюк О.В., Вінтоняк А.А., Чубай В.М. та інших. Разом із тим, теоретико-методологічні аспекти цього питання потребують подальшого узагальнення та вдосконалення.

Багато вчених зосередили свою увагу на теоретичних основах антикризового фінансового управління. Зокрема, Єпіфанова І.М., Ліснічук О.А., Виноградова Є.В., Набатова Ю.О., Чорненко О.С., Прохорова В.В., Янковець Т.М., Чернюк Ю.В. у своїх працях глибоко аналізували цю проблематику. Вони розглядали різні аспекти антикризового управління, включаючи методи діагностики фінансового стану підприємства, розробку стратегій подолання кризових явищ та впровадження систем раннього попередження банкрутства. Ці дослідження підкреслюють важливість комплексного підходу до управління фінансовою стійкістю підприємства та необхідність адаптації методів антикризового управління до специфіки конкретної галузі, зокрема цементної.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка системи раннього попередження банкрутства підприємства як ефективного інструменту забезпечення його фінансової стійкості, зокрема в умовах цементної галузі.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- дослідити питання сутності антикризового фінансового управління підприємством та його роль в забезпеченні фінансової стійкості

підприємства;

- розглянути правову базу процедури банкрутства юридичних осіб;
- проаналізувати системи раннього попередження банкрутства;
- проаналізувати організаційно-економічні основи діяльності ПрАТ

«Кривий Ріг Цемент»;

- проаналізувати фінансовий стан підприємства;
- проаналізувати застосування систем раннього попередження

банкрутства підприємства;

- дослідити особливості заходів антикризового фінансового управління підприємствами в сучасних умовах;

- викласти шляхи вдосконалення системи раннього попередження банкрутства з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування та впровадження системи раннього попередження банкрутства підприємства як напрям забезпечення його фінансової стійкості.

Предметом дослідження є методологічні підходи, інструменти та практичні аспекти розробки та впровадження системи раннього попередження банкрутства підприємства, зокрема в умовах цементної галузі.

Методи дослідження: діалектичний підхід – використовувався для всебічного аналізу процесів формування та функціонування системи раннього попередження банкрутства, що дозволило виявити взаємозв'язки та закономірності в діяльності підприємства; індукція та дедукція – застосовувалися для переходу від конкретних фактів та спостережень до загальних висновків та навпаки, що сприяло глибшому розумінню механізмів банкрутства та шляхів його попередження; монографічне вивчення літературних джерел – дозволило систематизувати підходи та методи оцінки ймовірності банкрутства, а також виявити прогалини в наукових дослідженнях; порівняльний економічний аналіз – використовувався для порівняння різних методів та моделей прогнозування банкрутства, що дозволило визначити найбільш ефективні підходи для конкретного

підприємства; методи статистичної обробки даних – включаючи графічний та табличний аналіз, розрахунок абсолютних та відносних показників, горизонтальний, вертикальний та трендовий аналіз фінансових звітів, що сприяло виявленню тенденцій та закономірностей у фінансовій діяльності підприємства; фундаментальний аналіз фінансового середовища бізнесу: дозволив оцінити вплив внутрішніх факторів на фінансову стійкість підприємства та визначити потенційні ризики банкрутства.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці та впровадженні системи раннього попередження банкрутства підприємства, що є ключовим напрямом забезпечення його фінансової стійкості. Результати дослідження можуть бути використані для: створення інформаційних систем для моніторингу фінансового стану підприємства та своєчасного виявлення ознак кризових явищ; розробки політик та стратегій для підприємств, спрямованих на підвищення їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи з питань фінансового управління та антикризового менеджменту, фінансова звітність підприємств цементної галузі, наукові публікації з проблем прогнозування банкрутства та забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 92 сторінках, містить 28 таблиць, 9 рисунків, 9 додатків. Список використаних джерел складає 49 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Антикризове фінансове управління є ключовим елементом забезпечення стабільності підприємства в умовах економічної нестабільності та непередбачуваних викликів. Воно спрямоване на збереження платоспроможності, забезпечення фінансової стійкості та мінімізацію ризиків, пов'язаних із кризовими ситуаціями. Такий підхід об'єднує методи, інструменти та стратегії, які допомагають підприємству адаптуватися до змін та уникнути негативних наслідків.

Питання сутності, особливостей і методологічного підходу до антикризового фінансового управління підприємствами стали об'єктом наукових досліджень багатьох іноземних економістів. Світовий досвід накопичив значний арсенал методів оцінки кризового стану підприємств. Серед українських учених, які зробили вагомий внесок у цю галузь, варто виділити роботи таких дослідників, як Алмашій Я.І. [7], Бланк І.А., Терещенко О.О. [41], Чухраєва Н.М. [44], Лігоненко Л.О. [22], Рясних Є.Г. [34], Олександренко І.В., Іщук Л.І. [31], Сейсебаєва Н.Г., Топчанюк О.В. [36], Вінтоняк А.А., Чубай В.М. [17] та інших. Разом із тим, теоретико-методологічні аспекти цього питання потребують подальшого узагальнення та вдосконалення.

Багато вчених зосередили свою увагу на теоретичних основах антикризового фінансового управління. Зокрема, Єпіфанова І.М. [19], Ліснічук О.А., Виноградова Є.В. [23], Набатова Ю.О., Чорненко О.С. [25], Прохорова В.В. [30], Янковець Т.М., Чернюк Ю.В. [46] у своїх працях глибоко аналізували цю проблематику. Попри популярність терміну «антикризове фінансове управління» в сучасній економічній науці України, його сутність залишається недостатньо визначеною. У багатьох джерелах

відсутні чіткі розмежування між звичайним фінансовим управлінням і його антикризовим варіантом.

Зокрема, Лігоненко Л.О. у своїх роботах акцентує увагу на предметі й меті антикризового фінансового управління, проте не конкретизують його об'єкт і шляхи реалізації [22]. Водночас Терещенко О.О. та Салига С.Я. пропонують визначення цього поняття, включаючи його об'єкт, мету й шляхи досягнення, але не розкривають детально предмет дослідження [41].

Таблиця 1.1

Сутність поняття «антикризове фінансове управління» з погляду різних науковців

Автор	«Антикризове фінансове управління» – це	Ключові слова
1	2	3
Рясних Є. Г. [34]	система принципів та методів розроблення і реалізації спеціальних управлінських рішень, які спрямовані на попередження та подолання фінансових криз підприємства, а також на мінімізацію їх негативних наслідків.	система принципів та методів розроблення і реалізації рішень
Лігоненко Л.О. [22]	підсистема загального антикризового управління, націлена на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану та створення відповідних передумов для його своєчасного подолання.	підсистема загального антикризового управління
Силкін О. С., Муж П. О. [37]	процес управління проведенням попередньої діагностики загрози банкрутства і залучення механізмів фінансового оздоровлення підприємства, що забезпечують його вихід із кризи.	процес управління діагностикою загрози банкрутства
Терещенко О.О. [41]	сукупність специфічних методів та прийомів управління фінансами, які дають змогу забезпечити безперервну діяльність підприємств на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками.	специфічні методи управління фінансами
Проноза П. В., Чмутова І. М., Берест М. М. [29]	управління, спрямоване на запобігання можливим серйозним ускладненням у ринковій діяльності підприємства, на забезпечення його стабільного господарювання.	управління, спрямоване на запобігання ускладненням
Пілецька С. Т. [27]	система управління підприємством, котра має комплексний, системний характер та спрямована на передбачення або усунення несприятливих для бізнесу явищ.	система управління, спрямована на передбачення чи усунення явищ

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І., Подреза С. М. [39]	сукупність форм та методів реалізації антикризових процедур, які забезпечують мінімізацію збитку від кризи, а також допомагають встановити контроль над ситуацією.	форми та методи реалізації антикризових процедур
Сукрушева Г. О. [40]	мікроекономічна категорія, що відображає виробничі відносини, які складаються на рівні підприємства під час його оздоровлення і ліквідації.	мікроекономічна категорія, виробничі відносини
Рудика В. І., Великий Ю. М., Зьома О. Д. [33]	система принципів та методів управління фінансами підприємства, спрямована на проведення діагностики загрози банкрутства та подолання кризи.	система принципів і методів управління діагностикою загрози
Косарева І. П. [20]	Антикризове фінансове управління – це сукупність специфічних методів та прийомів управління фінансами підприємства, спрямовані на передбачення, усунення несприятливих явищ, попередню діагностику та подолання криз.	специфічні методи, управління фінансами, подолання кризи

Основна ідея антикризового фінансового управління полягає в тому, що заходи з уникнення кризової ситуації повинні розроблятися та впроваджуватися завчасно. При перших ознаках погіршення економічної ситуації необхідно адаптувати тактику управління, враховуючи можливість майбутніх кризових явищ, акумулювати фінансові ресурси для мінімізації збитків і запобігання банкрутству підприємства [12].

Головним завданням антикризового фінансового управління є ідентифікація проблем на ранніх етапах та їх ефективне вирішення (рис. 1.1), що передбачає:

1. Діагностику фінансового стану підприємства – аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності та структури капіталу дозволяє визначити слабкі сторони компанії та виявити потенційні загрози.

2. Розробку стратегії виходу з кризи – підприємство має визначити короткострокові та довгострокові заходи для подолання кризових явищ,

таких як реструктуризація боргів, оптимізація витрат, пошук нових джерел фінансування [9].

3. Моніторинг і контроль фінансових потоків – постійний контроль за доходами та витратами, а також управління дебіторською і кредиторською заборгованістю дозволяють уникнути дефіциту фінансових ресурсів.

4. Оптимізацію ресурсів – зменшення витрат без втрати якості продукції або послуг є одним із ключових кроків у подоланні фінансових труднощів.

Рис. 1.1. Завдання антикризового фінансового управління підприємством

Антикризове управління базується на таких принципах:

- превентивність – завчасне виявлення кризових ознак дає змогу мінімізувати їх вплив.

- гнучкість – можливість швидко змінювати фінансову стратегію відповідно до нових умов.

- комплексність – урахування всіх аспектів діяльності підприємства: фінансових, виробничих, кадрових.

- прозорість – чітке інформування керівництва, співробітників і зацікавлених сторін про стан справ [39].

Серед основних методів антикризового фінансового управління (рис. 1.2) можна виділити:

1. Фінансовий аналіз і прогнозування – регулярна оцінка фінансового стану підприємства та моделювання сценаріїв розвитку подій.

2. Реструктуризація фінансів – зміна структури активів і пасивів, зокрема залучення інвесторів чи кредиторів, або ж продаж неприбуткових підрозділів.

3. Антикризовий бюджет – створення бюджету, орієнтованого на зменшення витрат і покриття найважливіших потреб.

4. Управління ризиками – впровадження заходів для зниження впливу потенційних негативних подій [36].

Рис. 1.2. Завдання антикризового фінансового управління підприємством

Ефективне антикризове фінансове управління допомагає підприємству не лише подолати кризу, а й вийти з неї сильнішим і конкурентоспроможнішим. Воно дозволяє зберегти довіру інвесторів, забезпечити стабільність на ринку, підвищити ефективність використання ресурсів і створити передумови для майбутнього зростання.

Таким чином, антикризове фінансове управління є життєво важливою складовою діяльності будь-якого підприємства, особливо в умовах сучасних економічних викликів, його впровадження та постійне вдосконалення забезпечує стійкість організації та її здатність адаптуватися до змін.

Антикризове фінансове управління є критично важливим інструментом для підтримки життєздатності та стабільності підприємства у періоди економічних потрясінь. У сучасних умовах глобальної невизначеності та економічної нестабільності підприємства стикаються з безліччю викликів, таких як фінансові втрати, скорочення ринків збуту, зростання витрат та зниження ліквідності. Саме тут антикризове управління відіграє вирішальну роль, дозволяючи не тільки уникнути банкрутства, але й створити фундамент для подальшого розвитку [17].

Головна мета антикризового фінансового управління полягає у забезпеченні фінансової стійкості підприємства, що визначається його здатністю підтримувати баланс між доходами і витратами, зберігати платоспроможність та ефективно використовувати ресурси. Це досягається через діагностику фінансового стану, оптимізацію структури капіталу, моніторинг грошових потоків і впровадження програм економії. Наприклад, реструктуризація боргів або залучення нових джерел фінансування може значно знизити навантаження на підприємство [22]. Такі заходи дозволяють створити резерви для подолання кризових явищ, зберегти довіру партнерів та інвесторів і уникнути раптових фінансових потрясінь.

Фінансова стійкість є ключовим фактором довгострокової конкурентоспроможності підприємства. Ефективне антикризове управління не тільки знижує ризики, але й сприяє розвитку адаптивності організації до змін зовнішнього середовища. Таким чином, роль антикризового фінансового управління виходить за межі вирішення тимчасових проблем. Воно закладає основу для стабільного зростання та розширення бізнесу в умовах сучасних викликів [21].

У ринковій економіці діяльність підприємств постійно зазнає впливу різноманітних факторів, таких як конкуренція, політична та економічна нестабільність. Це може як спричиняти позитивні, так і негативні наслідки, включаючи банкрутство. Тому збереження фінансової стабільності є необхідним для розвитку підприємств.

Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємств, розподіляються на внутрішні та зовнішні. Зовнішні включають державне регулювання, стабільність національної валюти та зовнішньоекономічну політику. Внутрішні фактори, такі як ефективність управління, якість ресурсів та стратегія розвитку, також мають суттєвий вплив на фінансову стабільність. Підприємства можуть контролювати лише внутрішні фактори, тому їх оптимальне управління є ключовим для мінімізації ризиків.

Зовнішні загрози включають війни, епідемії, економічну нестабільність, а внутрішні – відсутність фінансових ресурсів, низьку кваліфікацію персоналу та застарілість технологій.

Таблиця 1.2

Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість підприємства

Тип факторів	Основні чинники	Загрози
Зовнішні	Державне регулювання, стабільність валюти, зовнішньоекономічна політика	Війни, епідемії, економічна нестабільність, нестабільність законодавства, політичні спекуляції
Внутрішні	Управління, стратегія розвитку, якість ресурсів, кваліфікація персоналу	Недостача фінансових ресурсів, низька кваліфікація персоналу, застарілі технології, застарілі основні засоби

Щоб підвищити ефективність, необхідно не лише аналізувати ці фактори, але й прогнозувати нові загрози та розробляти ефективні антикризові стратегії.

Процедура банкрутства юридичних осіб є важливим елементом економічної та правової системи будь-якої держави. Її основна мета – забезпечення балансу між інтересами кредиторів і боржників, збереження економічної стабільності та захист прав усіх учасників процесу. В Україні ця процедура регулюється низкою законодавчих актів, які забезпечують чіткий порядок дій у випадку неплатоспроможності юридичних осіб.

Основні законодавчі акти, регулюючі процедуру банкрутства

1. Кодекс України з процедур банкрутства [2] (набрав чинності 21 жовтня 2019 р.) – є ключовим нормативно-правовим актом, що визначає правову базу, порядок проведення процедур банкрутства та реструктуризації боргів. Він охоплює такі аспекти, як ініціювання процедури, вимоги до арбітражних керуючих, черговість задоволення вимог кредиторів, порядок продажу майна боржника тощо.

2. Цивільний кодекс України [5] – містить загальні положення щодо виконання зобов'язань, відповідальності за їх невиконання та механізмів припинення юридичних осіб.

3. Господарський кодекс України [3] – регулює господарські відносини, що виникають у процесі ведення підприємницької діяльності, включаючи питання неплатоспроможності.

4. Кримінальний Кодекс України [4] – передбачає кримінальну відповідальність за доведення до банкрутства, якщо це стало наслідком умисних дій керівників підприємства, які завдали значної матеріальної шкоди кредиторам або державі. Також кодекс регулює відповідальність за фіктивне банкрутство, коли суб'єкт господарювання свідомо подає неправдиву інформацію про свою фінансову неспроможність.

5. Закон України “Про виконавче провадження” [1] – забезпечує правові підстави для виконання судових рішень щодо стягнення заборгованостей.

6. Постанова НБУ затверджує Положення, яке регламентує визначення розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями в Україні.

Документ встановлює критерії оцінки фінансового стану позичальників, рівня забезпечення кредитів і надає методичку розрахунку кредитного ризику для забезпечення стабільності банківської системи[6].

7. Законодавство про корпоративні права та інвестиції – додатково регулює питання, пов'язані з реорганізацією, ліквідацією чи реструктуризацією підприємств.

Процедура банкрутства включає кілька ключових етапів (рис. 1.3):

- ініціювання процедури – процес може бути розпочатий як кредиторами, так і самим боржником. У разі неспроможності виконувати зобов'язання, боржник зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство.

- попереднє засідання суду – суд приймає рішення про початок провадження, призначає арбітражного керуючого та встановлює строки для подання кредиторами своїх вимог.

- розпорядження майном боржника – на цьому етапі здійснюється аналіз фінансового стану боржника, інвентаризація майна та формування реєстру вимог кредиторів.

- санація (за можливості) – боржник отримує шанс на відновлення платоспроможності шляхом реструктуризації боргів або залучення інвесторів. Санація є альтернативою ліквідації підприємства.

- ліквідаційна процедура – у разі неможливості відновлення платоспроможності боржника суд приймає рішення про його ліквідацію. Майно підприємства реалізується, а виручені кошти розподіляються між кредиторами.

- завершення провадження – суд закриває справу після виконання всіх процедур, передбачених законодавством [8].

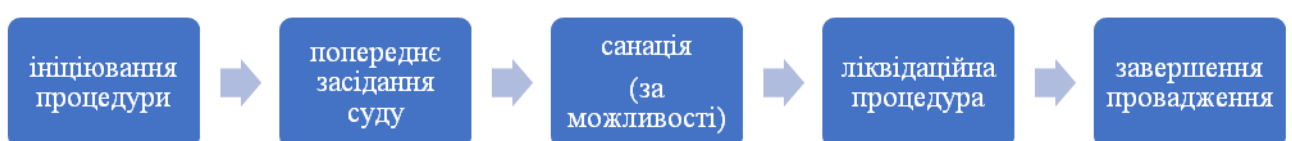

Рис. 1.3. Етапи процедури банкрутства

Арбітражний керуючий є ключовою фігурою в процедурі банкрутства, його завдання включають:

- управління майном боржника;
- проведення аналізу фінансового стану підприємства;
- організацію зборів кредиторів;
- забезпечення виконання плану санації або ліквідації [15].

Арбітражний керуючий зобов'язаний діяти неупереджено, забезпечуючи інтереси як кредиторів, так і боржника.

В умовах воєнного стану процедура банкрутства в Україні зазнала певних змін. Зокрема, запроваджено тимчасові обмеження на ініціювання банкрутства за окремими категоріями справ, а також спрощено деякі аспекти для підприємств, які зазнали збитків через військові дії. Основна мета цих змін – збереження економічного потенціалу країни та підтримка підприємств у кризових умовах.

У контексті євроінтеграції Україна адаптує своє законодавство до стандартів ЄС, що включає імплементацію принципів прозорості, справедливості та ефективності процедур банкрутства. Досвід інших країн свідчить про важливість упровадження механізмів раннього попередження кризових ситуацій та ефективної реструктуризації [47, 48].

Правова база процедури банкрутства юридичних осіб є багатогранною системою, що спрямована на вирішення складних економічних і правових питань, пов'язаних із неплатоспроможністю. Її вдосконалення в Україні має важливе значення для розвитку ринкової економіки, підтримки стабільності бізнес-середовища та забезпечення інтересів усіх учасників процедури. Ефективність цієї системи залежить від якості законодавства, професійності арбітражних керуючих та прозорості судових процесів.

Банкрутство – це стан фінансової неспроможності підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами. Воно має серйозні наслідки як для підприємства, так і для його співробітників, інвесторів та економіки загалом. Тому важливим аспектом діяльності компанії є вчасне

вжиття заходів для попередження банкрутства, а у разі необхідності – реалізація процедури санації [16].

Попередження банкрутства – це стратегічний напрямок управління, спрямований на уникнення фінансової кризи та забезпечення стабільного функціонування підприємства, основними заходами попередження є:

1. Фінансовий аналіз і моніторинг:

- постійний аналіз фінансового стану компанії дозволяє виявити слабкі місця у її діяльності;

- використання інструментів фінансового контролю, таких як аналіз ліквідності, платоспроможності та рентабельності, дозволяє оцінити ризики.

2. Оптимізація витрат:

- зниження непотрібних витрат та впровадження енергозберігаючих технологій;

- ревізія адміністративних та виробничих процесів для підвищення ефективності.

3. Диверсифікація бізнесу:

- розширення асортименту продукції або послуг для зменшення залежності від одного джерела доходу;

- вихід на нові ринки.

4. Ефективне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю:

- розробка політики управління боргами;

- проведення переговорів з кредиторами щодо реструктуризації боргів.

5. Підвищення кваліфікації персоналу:

- навчання співробітників сучасним методам управління та новим технологіям;

- мотиваційні програми для підвищення продуктивності праці.

6. Впровадження інновацій:

- використання новітніх технологій для підвищення конкурентоспроможності.

- постійне вдосконалення продукції та послуг [16].

Рис. 1.4. Етапи попередження банкрутства

Санація є юридичною процедурою, спрямованою на відновлення платоспроможності підприємства. Це альтернатива ліквідації, що дозволяє зберегти бізнес та уникнути банкрутства. Санація проводиться у випадку, коли підприємство визнане таким, що не може виконувати свої фінансові зобов'язання, але має перспективи відновлення за умов реалізації певних заходів.

Основні етапи процедури санації включають:

1. Прийняття рішення про санацію:

- рішення може бути ініційоване власниками підприємства, кредиторами або судом у межах справи про банкрутство.

- призначається арбітражний керуючий, який здійснює нагляд за процесом санації.

2. Розробка плану санації:

- план включає заходи для зменшення витрат, реструктуризації боргів, оптимізації діяльності та пошуку додаткових джерел фінансування.

- план має бути узгоджений з кредиторами та затверджений судом.

3. Реалізація плану санації:

- виконання заходів, передбачених планом, під контролем арбітражного керуючого.

- включає реструктуризацію виробничих і управлінських процесів, продаж непрофільних активів, залучення інвестицій тощо.

4. Завершення процедури санації:

- підприємство вважається таким, що пройшло санацію, якщо досягнуто відновлення його платоспроможності та виконано зобов'язання перед кредиторами.

- у разі невдачі процедура може перерости у ліквідацію підприємства [17, 42].

Рис. 1.5. Етапи процедури санації

Попередження банкрутства та процедура санації – це ключові механізми, які дозволяють зберегти підприємство, уникнути негативних наслідків для економіки та зменшити соціальну напругу. Вчасне впровадження заходів попередження банкрутства сприяє стабільності бізнесу, тоді як ефективна санація дозволяє врятувати компанію навіть у критичній ситуації [33]. Головним завданням керівництва є правильне використання цих інструментів для досягнення сталого розвитку підприємства.

Стійкість підприємства в умовах сучасного економічного середовища залежить не лише від його поточних фінансових показників, але й від здатності вчасно виявляти ознаки можливих кризових ситуацій. Система раннього попередження банкрутства є важливим інструментом, який допомагає ідентифікувати ризики та розробляти заходи для їхньої мінімізації.

Система раннього попередження банкрутства – це комплекс заходів і інструментів, спрямованих на моніторинг, аналіз та оцінку фінансового стану підприємства з метою своєчасного виявлення ознак кризи. Основна мета цієї системи – уникнення ситуації, яка може призвести до неплатоспроможності або втрати конкурентних позицій [35].

Така система базується на принципах систематичності, оперативності, гнучкості та інтегрованого підходу. Вона передбачає аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, які можуть впливати на діяльність підприємства.

Компоненти системи раннього попередження банкрутства:

1. Фінансовий аналіз включає оцінку основних показників, таких як ліквідність, рентабельність, платоспроможність та рівень заборгованості. Регулярний контроль цих параметрів дає змогу вчасно ідентифікувати негативні тенденції.

2. Раннє виявлення ризиків – використання таких інструментів, як SWOT-аналіз, сценарне моделювання, та розрахунок фінансових коефіцієнтів допомагає передбачити можливі ризики та кризи.

3. Моніторинг зовнішнього середовища – оцінка ринкових умов, економічної політики, дій конкурентів та змін у законодавстві дозволяє враховувати зовнішні загрози.

4. Система ключових показників ефективності (KPI) – встановлення та контроль за виконанням ключових показників дає змогу оцінити прогрес у досягненні стратегічних цілей підприємства.

Механізми впровадження системи раннього попередження:

1. Автоматизовані інформаційні системи – сучасні програмні продукти дозволяють автоматизувати збір, обробку та аналіз даних, що підвищує ефективність моніторингу.

2. Навчання персоналу – співробітники підприємства повинні бути обізнані щодо важливості раннього виявлення ризиків і володіти відповідними навичками для аналізу даних.

3. Розробка планів дій – створення сценаріїв реагування на можливі кризи забезпечує готовність підприємства до різних варіантів розвитку подій [37].

Переваги впровадження системи раннього попередження

- своєчасне реагування – підприємство має змогу вжити заходів для уникнення банкрутства ще на ранніх етапах.

- зниження витрат – запобігання кризовим ситуаціям обходиться дешевше, ніж їх подолання.

- збереження репутації – вчасно вжиті заходи підтримують позитивний імідж підприємства серед клієнтів і партнерів [38].

Виклики у впровадженні системи раннього попередження банкрутства:

- нестача кваліфікованих фахівців;
- високі витрати на розробку та підтримку автоматизованих систем;
- опір змінам з боку персоналу.

Для визначення ризику банкрутства аналітики вивчають окремі групи показників, які називають «кризовими полями». Ці «поля» допомагають оцінити можливість неплатоспроможності підприємства. До таких показників належать, зокрема, ліквідність активів, структура капіталу та терміни погашення фінансових зобов'язань. Іншими словами, діагностика передбачає регулярний моніторинг змін певного набору фінансових показників підприємств.

Розрізняють два види діагностики: експрес-діагностику та базову (фундаментальну) діагностику ризику банкрутства підприємств. Експрес-діагностика зазвичай ґрунтується лише на публічній фінансовій звітності та іншій загальнодоступній інформації, яку можуть використовувати потенційні інвестори, кредитори чи бізнес-партнери.

Таблиця 1.3

Моделі ранньої діагностики банкрутства підприємства

Модель	Автор/ Назва	Сутність	Ключові показники	Особливості
1	2	3	4	5
1. Модель Альтмана (Z-score)	Едвард Альтман	Оцінка ймовірності банкрутства на основі фінансових коефіцієнтів.	Робочий капітал, нерозподілений прибуток, ЕВІТ, ринкова вартість капіталу, виручка.	Проста у використанні підходить для великих компаній; може бути менш точною для малих підприємств.

1	2	3	4	5
2. Модель Таффлера	Річард Таффлер	Розширена версія Z-score з урахуванням специфіки європейських компаній.	Прибуток до сплати податків, обсяг зобов'язань, виручка, короткострокові активи.	Адаптована до європейського ринку; враховує додаткові показники.
3. Модель Ліса	Ліс	Статистична модель, яка враховує коефіцієнти платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності.	Власний капітал, загальні активи, короткострокові активи, зобов'язання.	Проста для використання підходить для малих підприємств.
4. Модель Спрингейта	Спрингейт	Експрес-метод оцінки ймовірності банкрутства за чотирма ключовими показниками.	Робочий капітал, чистий прибуток, виручка, загальні активи.	Швидкий метод оцінки; не враховує всі особливості бізнесу.
5. Модель О. Терещенка	О. Терещенко	Українська модель для оцінки банкрутства, враховує специфіку національного бізнес-середовища.	Рентабельність, коефіцієнт ліквідності, співвідношення капіталу та зобов'язань, оборотність активів.	Адаптована до українських реалій; орієнтована на точність у локальному середовищі.
6. Коефіцієнтний аналіз	Класичний підхід	Оцінка фінансового стану на основі відношення активів, зобов'язань, прибутків і витрат.	Ліквідність, фінансова стійкість, рентабельність, оборотність.	Гнучкий інструмент; залежить від точності вихідних даних.
7. Модель Бівера	Вільям Бівер	Аналіз фінансових коефіцієнтів з розрахунком їх впливу на ризик банкрутства.	Співвідношення чистого прибутку до загальних активів, ліквідність, покриття боргів.	Ефективний для початкової оцінки ризику; враховує лише основні показники.
8. Модель дискримінантного аналізу	Fisher підхід дискримінантного аналізу	Визначення ризику банкрутства за допомогою розподілу підприємств на стабільні та кризові.	Рентабельність активів, співвідношення боргів до активів, поточна ліквідність.	Використовує математичну статистику; потребує якісного набору даних для аналізу.

1	2	3	4	5
9. Logit-моделі	Статистичний метод	Оцінка ймовірності банкрутства через логістичну регресію.	Показники платоспроможності, ліквідності, рентабельності, обсягу виручки.	Підходить для великих вибірок; потребує спеціального програмного забезпечення для аналізу.
10. Шість факторів Хейвуда	Хейвуд	Система оцінки фінансової стійкості, яка враховує шість основних показників.	Власний капітал, довгострокові борги, прибуток, обсяги продажу, активи, ліквідність.	Складніший аналіз, але дає більш глибокий погляд на фінансову стійкість.
11. Модель Матвійчука	А. Матвійчук	Дискримінантна модель для розрахунку ймовірності банкрутства, яка враховує особливості підприємств перехідної економіки.	Рентабельність, ліквідність, капітал, зобов'язання.	Враховує специфіку підприємств перехідного стану економіки, може неадекватно враховувати деякі галузеві особливості.

Базова діагностика проводиться експертами підприємства і включає в себе також дані управлінського обліку та внутрішні звіти [36].

Виходячи з функціонального аспекту, можна виділити чотири основні групи показників: ліквідність та платоспроможність, ділова активність, фінансова стійкість, рентабельність. Аналіз ризику банкрутства на основі фінансових коефіцієнтів, розподілених за цими групами, має низку переваг:

- простота та доступність – не потребує складних математичних розрахунків чи спеціалізованого програмного забезпечення;
- інформативність – кожна група показників відображає конкретний аспект фінансового стану підприємства;
- універсальність – підходить для оцінки фінансового стану компаній різних розмірів та галузей [25].

До недоліків відноситься суб'єктивність – оцінка залежить від вибору показників та їх нормативних значень. Важливо враховувати не лише статичні показники, а й аналізувати їх динаміку, що дозволяє виявити тенденції змін у фінансовому стані підприємства та своєчасно вжити заходів для його покращення.

Окрім фінансових коефіцієнтів, для раннього виявлення кризових явищ у світовій практиці також використовуються спеціальні зведені (тестові) індикатори загрози банкрутства [13].

Система раннього попередження банкрутства підприємства є ефективним інструментом управління, що дозволяє забезпечити стабільність і конкурентоспроможність бізнесу. Її впровадження потребує комплексного підходу, інтеграції сучасних технологій та залучення кваліфікованих спеціалістів. Однак переваги від її використання значно перевищують затрати, забезпечуючи підприємству можливість успішного функціонування в умовах нестабільної економіки.

Застосування різних моделей ранньої діагностики банкрутства дає змогу оцінити ризики, визначити проблемні зони та вчасно вжити заходів для уникнення кризових ситуацій. Вибір моделі залежить від розміру компанії, галузі, специфіки ринку та доступності даних.

Основним недоліком застосування американських та європейських моделей діагностики банкрутства в Україні є те, що вони здебільшого базуються на дослідженнях американських та західноєвропейських компаній. Коефіцієнти ваги не адаптовані до актуальних умов трансформації української економіки та часто не враховують особливості діяльності вітчизняних підприємств [49].

Зокрема, вони зазвичай не враховують необоротні активи за ринковою вартістю, поширену практику навмисного поділу підприємств на менші бізнес-одиниці з метою оптимізації оподаткування, високий рівень інфляції, зокрема під час десятилітньої війни, та інші фактори. Незважаючи на ці обмеження, ці моделі можуть бути корисними як додаткові інструменти для

оцінки загрози банкрутства, використовуючи їх паралельно з іншими методами.

Для аналізу загрози банкрутства підприємств також можуть бути корисними інструменти, такі як бенчмаркінг, SWOT-аналіз, ABC-аналіз та інші методи фінансового менеджменту. Бенчмаркінг передбачає порівняння підприємства з його конкурентами для виявлення найкращих практик, які можна впровадити в організаційні процеси [28].

Цей метод широко застосовується в маркетингових дослідженнях конкурентного середовища, але також використовується для оцінки ефективності внутрішніх підрозділів компанії під час аудиту. Відомі компанії, такі як Apple, Rank Xerox, Hewlett Packard, Dupont, Motorola та Unilever, успішно використовують цей підхід для підтримки своїх позицій на ринку [48].

Основними перевагами бенчмаркінгу є підвищення конкурентоспроможності, зниження витрат та покращення якості продукції. Однак він потребує значних ресурсів та часу для здійснення. Порівняння фінансових показників компанії з аналогічними підприємствами може виявити слабкі місця, що свідчить про потенційні проблеми з конкурентоспроможністю та прибутковістю. Велике відставання від конкурентів може вказувати на високий ризик банкрутства [27].

Для аналізу зовнішніх можливостей і загроз, а також для виявлення внутрішніх сильних і слабких сторін підприємства використовується метод SWOT-аналізу. Він дозволяє одночасно аналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище, визначаючи, як сильні сторони підприємства можуть зменшити вплив зовнішніх загроз, а слабкі – підвищити ризики. SWOT-аналіз допомагає виявити фактори, що можуть призвести до банкрутства, та розробити стратегію для його уникнення, зокрема, шляхом реструктуризації боргів, модернізації обладнання чи виходу на нові ринки збуту.

Основною перевагою є можливість дослідити, як взаємодіють зовнішні загрози та внутрішні слабкості підприємства. Однак цей метод має й

недоліки, зокрема, суб'єктивність результатів і складність через потребу аналізу великої кількості даних [23].

ABC-аналіз дозволяє торговельним підприємствам визначити ключові товари та сегменти ринку для оптимізації продажів. Цей метод допомагає структурувати асортимент і виділити пріоритетні категорії товарів. З його допомогою можна виявити загрози для ефективності діяльності підприємства, а також оптимізувати товарообіг, зменшити втрати від псування та покращити складські запаси [11, 24].

Перевагою ABC-аналізу є поліпшення контролю за витратами на транспорт, заготівлю та складування, а також вдосконалення ціноутворення.

Недоліком є потреба у використанні спеціалізованого програмного забезпечення, що може бути складним та дорогим [26].

Ефективне управління підприємством потребує детального аналізу зазначених факторів та їх належного врахування при прийнятті рішень на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях. Підприємство має своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та постійно удосконалювати внутрішні процеси для забезпечення стабільної та прибуткової діяльності.

Необхідно враховувати, що взаємодія зовнішнього та внутрішнього середовищ створює складну комбінацію факторів, чий вплив може стати вирішальним для досягнення успіху або, навпаки, для загрози банкрутства підприємства.

Вибір методів або інструментів для оцінки ризику банкрутства має базуватися на особливостях конкретного ринку та бізнес-контексту, а також відповідати потребам самого підприємства. Не існує єдиного універсального методу оцінки ймовірності банкрутства.

Рекомендується використовувати комбінацію різних методів для більш детального аналізу ризиків банкрутства підприємства. Важливо зазначити, що жодна методика не може забезпечити 100% точність у прогнозуванні банкрутства.

Неплатоспроможність підприємства є крайньою формою його фінансових труднощів. Ефективним способом уникнути банкрутства є своєчасне прогнозування ризиків та визначення їхніх причин. Головними чинниками, що призводять до банкрутства, вважаються слабе управління, нездатність адаптуватися до змін у економічному середовищі та нівелювати негативний вплив зовнішніх факторів. Довготривала неефективність в управлінні операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю стає основою фінансового краху [12].

Банкрутство має як позитивні, так і негативні сторони. Його варто сприймати як інструмент ринкової економіки, спрямований на усунення нерентабельних суб'єктів господарювання, які не здатні відновити свою ефективність. Водночас банкрутство може спричинити серйозні ризики для партнерів таких підприємств, завдаючи шкоди їхній фінансовій стабільності, що послаблює загальний економічний потенціал країни. Неплатоспроможні підприємства також ускладнюють наповнення державного бюджету та фондів, сприяють зниженню прибутковості капіталу через неефективне використання ресурсів і створюють соціальні наслідки, такі як скорочення робочих місць і зменшення зайнятості в економіці.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПРАТ «КРИВИЙ РІГ ЦЕМЕНТ», ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” є провідним українським виробником високоякісних будівельних матеріалів. Основними напрямками її діяльності є виробництво цементу, бетону та гранітного щебеню. Підприємство має цементні заводи в містах Кривий Ріг, Кам’янське та Амвросіївка (останній розташований на тимчасово окупованій території).

Бетонний вузол функціонує у Кривому Розі, а гранітний щебінь видобувається у кар’єрі на території Дніпропетровської області. Компанія забезпечує своє виробництво сировиною, включаючи вапняк, глину, крейду, мергель та опоку, завдяки власним кар’єрам у Дніпропетровській та Донецькій областях. ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» усвідомлює, що її продукція використовується для зведення ключових інфраструктурних об’єктів, таких як дороги, мости, тунелі, аеропорти та висотні будівлі, що спонукає компанію постійно вдосконалювати свої виробничі потужності. Крім того, компанія дотримується принципів раціонального використання природних ресурсів.

У 2019 р. підприємство перейшло у власність українських інвесторів з метою розвитку ринку будівельних матеріалів в Україні. До цього, з 2008 по 2019 р., компанія працювала як підрозділ німецької групи HeidelbergCement Україна. На сьогодні в компанії зайнято понад 1000 працівників.

Виробничі потужності ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» охоплюють два основні підприємства:

1. Криворізький цементний завод – один із провідних виробників цементу в Україні. Підприємство використовує сучасний сухий спосіб виробництва цементу, оснащене обертовою піччю, підігрівальною вежею, прекальцінатором та дозатором. Завод має чотири цементні цехи з відкритим контуром. Завдяки постійній модернізації обладнання та вдосконаленню управлінських процесів, підприємство досягло високого рівня ефективності та конкурентоспроможності.

2. Кам'янський цементний завод спеціалізується на виготовленні шлакових видів цементу. Колишній ПАТ “Дніпроцемент” обладнаний трьома цементними млинами. Протягом свого існування завод пройшов три етапи реконструкції, під час яких відбулося масштабне оновлення технологічного обладнання та розв'язання екологічних питань. Це перше підприємство в Україні, що отримало сертифікат ISO 14000, підтверджуючи відповідність міжнародним стандартам управління навколишнім середовищем. Продукція заводу включає портландцемент і шлакопортландцемент.

3. Амвросіївський цементний завод – одне з найстаріших підприємств у галузі в Україні, яке зараз розташоване на території, що тимчасово не контролюється українською владою. Завод має потужну виробничу базу: шість технологічних ліній для випалу клінкеру, вісім цементних млинів і власні сировинні ресурси. Мергель і крейда видобуваються з власних кар'єрів, які характеризуються значними запасами та одними з найкращих мергелів у Європі. Завдяки реалізації інвестиційних проектів, модернізації технологій і ефективному управлінню, завод досяг значного рівня продуктивності. Висока якість продукції заводу визнана на міжнародному рівні, що підтверджують численні нагороди. Асортимент включає портландцемент, шлакопортландцемент і сульфатостійкий портландцемент.

4. Жовтокам'янське родовище вапняків та глин розташоване в Апостолівському районі Дніпропетровської області та розробляється з 1957 р. Це стратегічна сировинна база ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», на яку компанія отримала спеціальний дозвіл на використання надр з 1997 р..

Родовище, загальною площею майже 300 га, експлуатується відкритим способом. Основними корисними копалинами є вапняки та глини, які використовуються у виробництві цементу.

Кар'єр складається з двох видобувних і двох розкривних уступів. Розкривні породи, такі як суглинок і агломерат, розташовані між шарами глини й вапняку. Видобувні уступи містять червоно-бурі глини та вапняки, які добуваються буропідривним методом. Після видобутку матеріали транспортуються на дробильно-сортувальний завод, де їх подрібнюють і зберігають до подальшого відвантаження залізничним транспортом до цементного заводу.

Розкривні породи складаються у внутрішні відвали, які згодом рекультивуються. Вироблені ділянки кар'єру після рекультивації передаються для використання в сільському господарстві, повертаючи землю до її первісного призначення.

5. Щебенеve виробництво представлене діяльністю ТОВ «Рибальський кар'єр», що функціонує в Дніпропетровській області. Підприємство спеціалізується на постачанні щебеню для різноманітних будівельних робіт, а також для виробництва бетонних сумішей і асфальту.

Якість продукції забезпечується за допомогою щоденних випробувань у сертифікованій лабораторії, де аналізуються фізичні властивості, відсоток лещадності та розподіл часток за допомогою набору сит.

Загальна площа відкритої території кар'єру становить 40,89 га. У 2014 р. було встановлено сучасний дробильний комплекс із виробничою потужністю до 250 тонн на годину. Процеси вторинного (конусна дробарка Sandvik CH440) і третинного дроблення (мобільна конусна дробарка Sandvik UH440E) повністю синхронізовані, а завантаження контролюється автоматично, що дозволяє забезпечувати стабільну якість готової продукції.

Три етапи обробки гірської породи дають змогу отримувати матеріал із мінімальним показником форми часток, що знижує витрати цементу в бетоні

клієнтів. Асортимент продукції включає щебінь різних фракцій: 0–5 мм, 5–20 мм, 20–40 мм, а також понад 40 мм.

Таблиця 2.1

Інформація про ПрАТ «КРИВИЙ РІГ ЦЕМЕНТ» з єдиного державного реєстру України [32]

ЄДРПОУ:	00292923
Назва:	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “КРИВИЙ РІГ ЦЕМЕНТ” (ПРАТ “КРЦ”)
Назва іноземною мовою:	KRYVYI RIG CEMENT PRIVATE JOINT STOCK COMPANY(KRC PRJSC)
Організаційна форма:	Акціонерне товариство
Адреса:	49000, Дніпропетровська область, місто Дніпро, вулиця Барикадна, будинок 15-А Запис в ЄДР: 49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 15А
Стан:	Зареєстровано
Дата реєстрації:	07.08.2002 (22 роки 4 місяці) Номер запису: 12271200000000733
Уповноважені особи:	Харченко Ольга Володимирівна - підписант Завіновський Ігор Станіславович - керівник Завіновський Ігор Станіславович - підписант Співак Андрій Ігорович - підписант Чиженок Світлана Анатоліївна - підписант
Бухгалтер:	Якунькіна Юлія Олександрівна(станом на 30.10.2024)
Статутний капітал:	396 854 324.00 грн
Засновники:	АКЦІОНЕРИ ЗГІДНО РЕЄСТРУ Розмір внеску: 396 854 324.00 грн, 100%
Кінцеві бенефіціари:	Мазепа Ігор Олександрович 01001, М. КИЇВ, Б. ДАРНИЦЬКИЙ, БУД. 4А, КВ. 17 Країна громадянства: Україна Тип впливу: Непрямий вирішальний вплив Відмітка про можливу недостовірність: відсутня Антонов Віталій Борисович ШВЕЙЦАРІЯ, 1660, ШАТО-Д'Е, ЧЕМІН ФЛОРИССАНТ, БУД. 4 Країна громадянства: Україна Тип впливу: Непрямий вирішальний вплив Відмітка про можливу недостовірність: відсутня

Продовження табл. 2.1

Засновник у:	6 організацій
Види діяльності:	23.51 Виробництво цементу 50.40 Вантажний річковий транспорт 85.32 Професійно-технічна освіта 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у. 77.32 Надання в оренду будівельних машин і устаткування 77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів 77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів 71.20 Технічні випробування та дослідження 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування 69.20 Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту 08.11 Добування декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 47.78 Роздрібна торгівля іншими неживими товарами в спеціалізованих магазинах 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням 42.11 Будівництво доріг і автострад 23.64 Виробництво сухих будівельних сумішей 23.63 Виробництво бетонних розчинів, готових для використання 23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва 08.12 Добування піску, гравію, глини і каоліну

ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” прагне створювати успішну компанію, процвітаюче суспільство та сильну країну. Для компанії важливо забезпечувати сприятливе середовище для кожного, оскільки вона переконана, що неможливо будувати успіх у ізольованому просторі. Підприємство цінує порядок, ефективність та комфорт, прагнучи зробити життя людей кращим і забезпечити добробут суспільства.

Діяльність компанії надихає на відповідальність і залучення кожного до процвітання громади. Її фундаментальні цінності базуються на якості, яка є запорукою довгострокових відносин із клієнтами та гарантією успіху на

ринку. ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» дотримується міжнародних стандартів і принципу TOTAL CONTROL SYSTEM, що дозволяє не лише задовольняти, а й перевершувати очікування клієнтів.

Компанія ставить пріоритетом інвестування ресурсів, часу та енергії в масштабні проєкти, які залишають значний слід у розвитку країни та суспільства – це її вибір і відповідальність. Енергія є рушійною силою її роботи, і завдяки рішучості та наполегливості підприємство досягає великих цілей, вдосконалюючи свої процеси. Постійний розвиток і прагнення бути прикладом для наслідування – це головна мета ПрАТ «Кривий Ріг Цемент».

У компанії впроваджена та ефективно діє інтегрована система управління, сертифікована відповідно до міжнародних стандартів ISO 9001 та ISO 14001 (версія 2015 р.). Впровадження системи управління розпочалося у 2004 р., з того часу вона слугує основою для оптимізації операцій, постійного вдосконалення, впровадження найкращих практик (GMP, GAP, GLP) та підвищення ефективності процесів.

Метою компанії «Кривий Ріг Цемент» є створення позитивного іміджу серед зацікавлених сторін у всіх сферах діяльності, що досягається шляхом побудови довгострокових і результативних взаємовідносин із співробітниками, партнерами та державними контролюючими органами.

Нова стратегія компанії спрямована на підтримку існуючих і формування нових партнерських зв'язків у всіх напрямках діяльності. Вона передбачає підвищення лояльності серед співробітників, партнерів і державних органів шляхом виконання взятих зобов'язань, а також сприяння ефективному використанню потенціалу компанії через освоєння нових ринкових можливостей.

Проаналізуємо організаційну структуру управління ПрАТ «Кривий Ріг Цемент».

Приватне акціонерне товариство «Кривий Ріг Цемент» має організаційну структуру управління, що відображає сучасні підходи до керування великим промисловим підприємством. Згідно з офіційним

документом компанії, організаційна структура ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» станом на 1 червня 2024 р. виглядає наступним чином:

1. Загальні збори акціонерів – вищий орган управління компанією, який приймає ключові рішення щодо діяльності підприємства.

2. Наглядова рада – здійснює контроль за діяльністю виконавчого органу та захищає інтереси акціонерів.

3. Виконавчий орган (Дирекція) – відповідає за оперативне управління компанією та реалізацію стратегічних рішень, прийнятих Загальними зборами акціонерів та Наглядовою радою.

4. Відділи та департаменти – спеціалізовані підрозділи, що забезпечують виконання функціональних завдань у різних сферах діяльності компанії, таких як виробництво, фінанси, маркетинг, збут, логістика, охорона праці та екологія.

Організаційна структура управління забезпечує ефективний розподіл обов'язків, чітку ієрархію підпорядкування та сприяє досягненню стратегічних цілей компанії.

Організаційна структура управління ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» є лінійно-функціональною, структура поєднує чітку лінійну ієрархію з розподілом функціональних обов'язків між відділами.

Переваги організаційної структури управління:

- чіткий розподіл відповідальності: кожен працівник знає, кому підпорядковується та за що відповідає;

- ефективність у виконанні завдань – функціональні підрозділи спеціалізуються на своїх конкретних напрямках;

- легкість контролю – лінійна ієрархія спрощує моніторинг діяльності співробітників;

- стандартизація процесів – функціональний підхід забезпечує високу якість виконання завдань.

Недоліки організаційної структури управління:

- повільна адаптація – жорстка структура може заважати швидкому впровадженню змін чи інновацій;
- координаційні складнощі – між функціональними підрозділами можуть виникати конфлікти або труднощі у співпраці;
- вузька спеціалізація – працівники можуть бути занадто зосереджені на своїй ділянці роботи, що ускладнює міжфункціональні проекти;
- залежність від керівників – рішення приймаються лише на верхньому рівні, що може уповільнювати роботу.

Організаційна структура управління підходить для великих виробничих компаній, таких як ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», де важливий чіткий контроль і високий рівень спеціалізації.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Динаміка фінансових показників ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2020–2023 рр. свідчить про суттєву нестабільність чистого прибутку, що викликає необхідність проведення глибокого аналізу фінансового стану підприємства та дослідження шляхів попередження банкрутства.

Фінансові показники підприємства: 2020 р. збиток у розмірі -696021 тис. грн, що демонструє значні труднощі у фінансовій діяльності; 2021 р. прибуток 358188 тис. грн, який свідчить про покращення фінансового стану, ймовірно, за рахунок певних ефективних управлінських заходів; 2022 р. рекордний збиток -1134 984 тис. грн, що сигналізує про суттєве погіршення ситуації; 2023 р. збиток зменшився до -353653 тис. грн, однак залишився значним, що свідчить про нестабільність.

Важливість дослідження попередження банкрутства:

- забезпечення фінансової стійкості – аналіз факторів, що призводять до збитків, дозволяє розробити стратегічні заходи для стабілізації фінансового стану та уникнення банкрутства;

- захист інтересів зацікавлених сторін – нестабільність підприємства ставить під загрозу інтереси працівників, постачальників, партнерів, інвесторів та кредиторів;

- виявлення ризиків – системний аналіз допоможе ідентифікувати внутрішні та зовнішні ризики, які впливають на прибутковість підприємства;

- оптимізація операційної діяльності – виявлення слабких місць, таких як неефективне використання ресурсів, управління витратами чи борговим навантаженням, сприятиме підвищенню ефективності;

- покращення конкурентоспроможності – стабілізація фінансових показників дозволить зберегти позицію на ринку та уникнути втрати довіри клієнтів і партнерів.

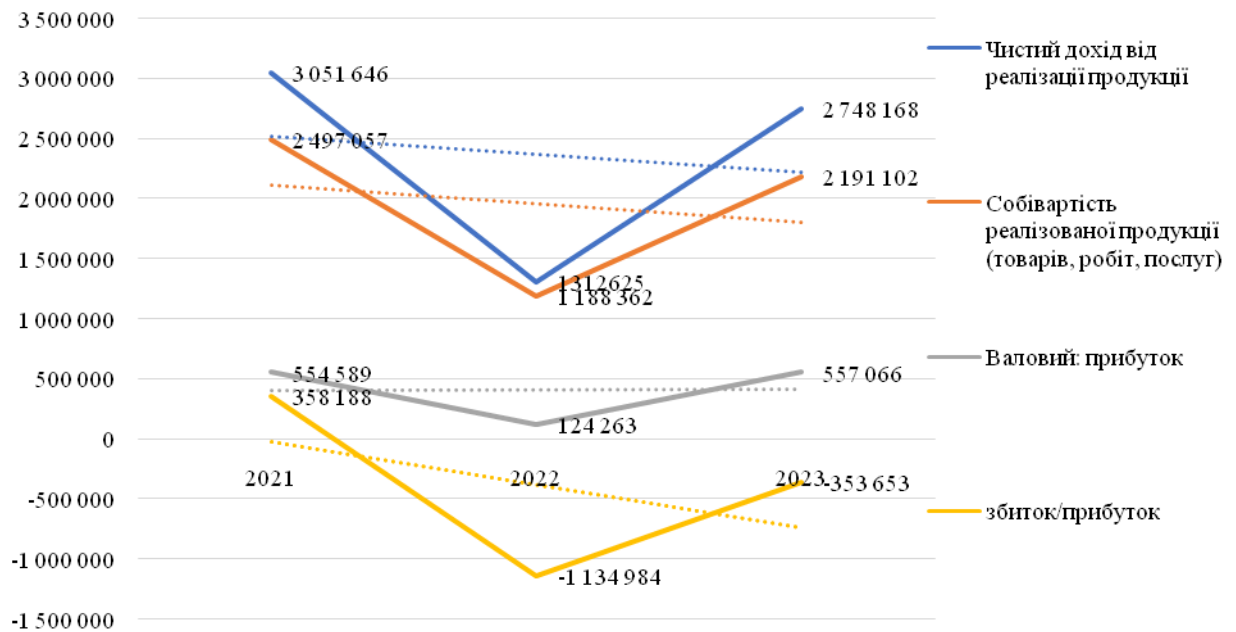

Рис. 2.1. Основні фінансово-економічні показники ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

Аналіз фінансового стану підприємства забезпечить:

- оцінку ліквідності, платоспроможності та рентабельності;
 - виявлення проблем у фінансовій структурі капіталу та управлінні активами.

- оцінку ефективності використання ресурсів для планування стабілізаційних заходів.

Фінансова нестабільність ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за останні роки підкреслює необхідність проведення детального аналізу фінансового стану та розробки заходів з попередження банкрутства, що дозволить не лише забезпечити фінансову стійкість підприємства, а й сприятиме його сталому розвитку та конкурентоспроможності на ринку.

Бухгалтерська звітність ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (Звіт про фінансовий стан, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів) за 2022-2023 рр. наведена у Додатках Б, В, Г за звітність за 2021-2022 рр. представлена у ДодаткахД, Е.

Таблиця 2.2

Формування фінансового результату ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” 2021-2023 рр., тис.грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2021 р., тис.грн	Темп приросту, 2023 р. від 2021 р., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3051642	1312625	2748168	-303474	-9,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2497057	1188362	2191102	-305955	-12,3
Валовий: прибуток	554589	124263	557066	2477	0,4
Адміністративні витрати	118856	73611	110846	-8010	-6,7
Витрати на збут	240061	115038	200411	-39650	-16,5
Інші операційні витрати	44378	65449	83425	39047	88,0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	166458		242395		
збиток		79546			
Фінансові витрати	186973	224863	271166	84193	45,0
Інші витрати	3978	856209	351054	347076	8724,9
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	354332				
збиток		1134984	353653		

Аналіз фінансових показників ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2021–2023 рр. свідчить про значний вплив війни на діяльність підприємства. До

початку війни ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» демонструвало стабільну прибутковість. Однак військові дії призвели до значних фінансових втрат у 2022 р. Попри це, у 2023 р. підприємство змогло відновити операційну прибутковість, хоча загальні фінансові показники залишаються нижчими за довоєнний рівень.

Однією з ключових характеристик діяльності підприємства є його фінансовий стан, який піддається впливу численних факторів, зокрема, відношення між необоротними та оборотними активами. Сучасні економісти зазначають, що немає універсального чи ідеального коефіцієнта цього співвідношення, оскільки він варіюється залежно від сфери діяльності підприємства, галузі, бізнес-середовища, ринку товарів і послуг та інших умов.

Для аналізу структури майна застосовуються порівняльно-аналітичні баланси, створені шляхом ущільнення окремих статей відповідно до масштабу дослідження (табл. 2.3).

У 2023 р. частка основних засобів у загальних активах знизилася з 49,4% у 2021 р. до 40,2%, що свідчить про зниження інвестицій у довгострокові активи, що може вказувати на обмежену здатність підприємства інвестувати в модернізацію або розширення виробничих потужностей.

Частка оборотних активів у загальних активах зросла з 43,1% у 2021 р. до 53,8% у 2023 р. Це позитивна тенденція, оскільки збільшення ліквідних активів дозволяє підприємству мати більшу гнучкість у забезпеченні поточних зобов'язань.

Частка запасів значно зросла з 27,1% у 2021 р. до 46,6% у 2023 р., що свідчить про накопичення товарів, що може бути як позитивним (наприклад, підготовка до сезонного попиту), так і негативним фактором, якщо запаси не реалізуються своєчасно, що збільшує ризик заморожування капіталу.

Частка готової продукції зросла з 2,7% у 2021 р. до 6,5% у 2023 р., що свідчить про збільшення виробничих запасів. Важливо, щоб підприємство не

допустило надмірного накопичення готової продукції, що може призвести до витрат на зберігання та зниження ліквідності.

Таблиця 2.3

Структура активів ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” 2021-2023 рр., тис.грн.

Показник	2021 р.	Питома вага, %	2022 р.	Питома вага, %	2023 р.	Питома вага, %	Темп приросту, 2023 р. від 2021 р., %
Основні засоби	813040	49,4	773552	45,5	740872	40,2	-8,9
Всього необоротні активи	936097	56,9	888508	52,3	852494	46,2	-8,9
Запаси	446909	27,1	688972	40,6	858837	46,6	92,2
Готова продукція	44883	2,7	118944	7,0	120635	6,5	168,8
Дебіторська заборгованість	243523	14,8	101355	6,0	122253	6,6	-49,8
Гроші та їх еквіваленти	11992	0,7	11409	0,7	1102	0,1	-90,8
Інші оборотні активи	7252	0,4	7086	0,4	7388	0,4	1,9
Всього оборотні активи	710001	43,1	809772	47,7	991190	53,8	39,6
Активи	1646098	100,0	1698280	100,0	1843684	100,0	12,0

Частка дебіторської заборгованості зменшилася з 14,8% у 2021 р. до 6,6% у 2023 р. Це позитивний знак, оскільки зниження дебіторської заборгованості означає поліпшення фінансового обігу та зменшення ризику неплатежів.

Частка грошей та їх еквівалентів різко знизилася з 0,7% у 2021 р. до 0,1% у 2023 р. Це серйозний сигнал про потенційні труднощі з ліквідністю, оскільки підприємство має обмежені фінансові ресурси для покриття термінових зобов'язань.

Зниження частки грошей та їх еквівалентів і високий рівень запасів можуть створювати ризик низької ліквідності, що може призвести до проблем з оплатою короткострокових зобов'язань. Зменшення частки основних засобів у загальних активах може вказувати на недостатнє оновлення виробничих потужностей, що обмежує конкурентоспроможність підприємства в довгостроковій перспективі. Велика частка запасів та готової продукції потребує уважного моніторингу для уникнення заморожування капіталу в цих статтях, що може негативно позначитися на оборотності активів.

У зв'язку з зазначеними вище факторами, важливо вжити заходів для покращення ліквідності, зниження запасів і забезпечення ефективного управління дебіторською заборгованістю, щоб уникнути банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент».

Аналіз структури пасивів ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за період 2021-2023 рр. дає змогу оцінити фінансову стабільність підприємства, а також виявити потенційні ризики, які можуть призвести до банкрутства. (табл. 2.4).

Власний капітал підприємства має негативне значення, що погіршується з року в рік. У 2021 р. це становило -1993 680 грн, у 2023 р. – вже -3471843 грн, що свідчить про значні збитки підприємства, які не покриваються навіть за рахунок власних коштів, що вказує на серйозні проблеми з прибутковістю та фінансовою стійкістю.

Значний обсяг непокритих збитків, який зріс з -2448355 грн. у 2021 р. до -3906518 грн. у 2023 р., що є критичним сигналом та вказує на те, що підприємство постійно несе збитки, що робить його фінансову ситуацію нестабільною і підвищує ризик банкрутства.

Частка довгострокових зобов'язань зросла з 167% у 2021 р. до 203% у 2023 р., що означає, що підприємство покриває свої фінансові потреби через залучення довгострокового кредитування, що може бути небезпечним, оскільки підприємство не має достатньо власних коштів для покриття цих зобов'язань.

Таблиця 2.4

**Структура пасивів ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за період 2021-2023 рр.,
тис.грн.**

Показник	2021 р.	Питома вага, %	2022 р.	Питома вага, %	2023 р.	Питома вага, %	Темп приросту, 2023 р. від 2021 р., %
Пайовий капітал	396854	24	396854	23	396854	22	0,0
Додатковий капітал	37821	2	37821	2	37821	2	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збуток)	-2448355	-149	-3551281	-209	-3906518	-212	59,6
Всього власний капітал	-2013680	-122	-3116606	-184	-3471843	-188	72,4
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2756348	167	3590152	211	3751524	203	36,1
Поточні зобов'язання і забезпечення	903430	55	1224743	72	1564003	85	73,1
Пасиви	1646098	100	1698280	100	1843684	100	12,0

Частка поточних зобов'язань також значно зросла – з 55% у 2021 р. до 85% у 2023 р., що свідчить про те, що підприємство змушене залучати короткострокове фінансування для покриття поточних потреб, що збільшує його залежність від зовнішніх джерел і знижує ліквідність.

У 2023 р. власний капітал підприємства є негативним, і його частка в пасивах постійно зменшується, що свідчить про відсутність фінансової стабільності та здатності підприємства погашати свої зобов'язання за рахунок власних коштів.

Попередження банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»:

- негативний власний капітал – сталі збитки та негативний власний капітал свідчать про неможливість підприємства стабільно функціонувати без кардинальних змін у стратегії управління фінансами.

- збільшення заборгованості – залучення значних обсягів довгострокових і короткострокових зобов'язань для покриття збитків підвищує фінансові ризики, що збільшує ймовірність банкрутства, оскільки підприємство може не мати можливості погасити свої борги вчасно.

- проблеми з ліквідністю – високі поточні зобов'язання та значний обсяг непокритих збитків вказують на критичну ситуацію з ліквідністю, що може призвести до дефолту без негайного втручання в фінансову стратегію компанії.

ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» слід вжити термінових заходів для поліпшення фінансової стабільності, таких як реструктуризація боргів, зниження витрат, збільшення прибутковості або залучення інвесторів для відновлення власного капіталу.

Для оцінки фактичного рівня ліквідності підприємства необхідно виконати аналіз ліквідності балансу. Розглянемо період 2021–2023 рр. Ліквідність балансу характеризується як здатність активів підприємства, які можуть бути перетворені на грошові кошти у відповідні терміни, покривати його зобов'язання. Для визначення ліквідності балансу слід порівняти показники кожної групи активів і пасивів.

Таблиця 2.5

Ліквідність активів та пасивів за період 2021-2023 рр., тис.грн.

Актив	2021 р.	2023 р.	2023 р.	Пасив	2021 р.	2023 р.	2023 р.
A ₁	11922	11409	1102	П ₁	362961	276454	408654
A ₂	243523	101355	122253	П ₂	540469	948280	1043349
A ₃	446909	688972	858837	П ₃	2756348	3590152	3751524
A ₄	813040	773552	740872	П ₄	-2013680	-3116606	-3471843

Аналіз показав, що у ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» протягом періоду 2021–2023 рр. жодна з умов стійкої ліквідності не виконувалася повністю. Активи першої (A₁), другої (A₂) та третьої (A₃) груп в усі роки були меншими

за відповідні зобов'язання (Π_1, Π_2, Π_3), що свідчить про недостатню спроможність компанії оперативно погашати короткострокові зобов'язання ліквідними активами.

За результатами аналізу було виявлено, що у 2021–2023 рр. умова $A_4 \leq \Pi_4$, яка є ключовою для ліквідного балансу, не виконувалася, що означає, що довгострокові активи (A_4) перевищували довгострокові зобов'язання (Π_4), що суперечить принципам стійкої ліквідності. Така ситуація свідчить про дисбаланс між структурою активів і пасивів підприємства.

Таблиця 2.6

Результати аналізу ліквідності балансу ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

Умова стійкої ліквідності	2021 р.	2022 р.	2023 р.
$A_1 \geq \Pi_1$	$A_1 \leq \Pi_1$	$A_1 \leq \Pi_1$	$A_1 \leq \Pi_1$
$A_2 \geq \Pi_2$	$A_2 \leq \Pi_2$	$A_2 \leq \Pi_2$	$A_2 \leq \Pi_2$
$A_3 \geq \Pi_3$	$A_3 \leq \Pi_3$	$A_3 \leq \Pi_3$	$A_3 \leq \Pi_3$
$A_4 \leq \Pi_4$	$A_4 \geq \Pi_4$	$A_4 \geq \Pi_4$	$A_4 \geq \Pi_4$

Протягом аналізованого періоду спостерігається загальна тенденція до зниження показників ліквідності, особливо для найбільш ліквідних активів (A_1), що зменшилися з 11,922 тис. грн у 2021 р. до 1,102 тис. грн у 2023 р. Таке зниження суттєво підвищує ризик платоспроможності підприємства.

Низькі показники ліквідності є сигналом раннього попередження про можливість банкрутства підприємства. Особливо це стосується невідповідності короткострокових активів (A_1, A_2) короткостроковим зобов'язанням (Π_1, Π_2), що може свідчити про проблеми з оперативним управлінням фінансовими потоками.

Підприємству необхідно вжити заходів для покращення управління оборотними активами з метою підвищення їх ліквідності. Провести оптимізацію короткострокових зобов'язань для зменшення тиску на фінансові ресурси. Розробити стратегію фінансового оздоровлення, спрямовану на підвищення платоспроможності та ліквідності балансу, щоб

уникнути ризику фінансової кризи або банкрутства в майбутньому. Аналіз свідчить про необхідність негайного втручання у фінансову політику підприємства для стабілізації його ліквідності та зниження ризику втрати платоспроможності.

Оскільки ключовим показником фінансового стану підприємства є його здатність забезпечувати платоспроможність, тобто своєчасно виконувати зобов'язання, особливо короткострокові, наступним кроком дослідження стане розрахунок коефіцієнтів платоспроможності. Ці коефіцієнти відображають наявність у підприємства достатніх ресурсів, розміщених в активах балансу, для покриття всіх зовнішніх боргів без порушення безперервності господарської діяльності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Показники платоспроможності ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»
за 2021- 2023 рр.**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Рекомендоване значення
Коефіцієнт покриття	$710001/903430=0,79$	$809772/1224734=0,66$	$991190/159400=0,62$	1,5-2,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$11922/903430=0,013$	$11409/1224734=0,009$	$1102/159400=0,007$	0,2-0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$(710001-446909)/903430=0,3$	$(809772-688972)/1224734=0,1$	$(991190-858837)/159400=0,83$	0,6-1

Коефіцієнт покриття – усі три роки показник значно нижчий за рекомендоване значення (1,5–2,0), знижуючись з 0,79 у 2021 р. до 0,62 у 2023 р., що свідчить про нездатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання оборотними активами, що підвищує ризик втрати платоспроможності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – значення показника надзвичайно низьке (0,013 у 2021 р., 0,009 у 2022 р., 0,007 у 2023 р.) і суттєво не відповідає рекомендованому рівню (0,2–0,25), що вказує на критичну нестачу найбільш ліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів) для негайного погашення короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності – у 2021 та 2022 рр. значення показника значно нижчі за рекомендовані (0,3 і 0,1 відповідно), що вказує на низьку оперативну ліквідність. У 2023 р. показник досягає 0,83, що перевищує мінімальний рекомендований рівень (0,6), проте залишається нижчим за ідеальні показники.

Таблиця 2.8

Показники оцінки фінансової стійкості ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

Найменування показника	Оцінка показника за нормативним значенням	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1. Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	>0,5	-1,2	-1,8	-1,9
2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	-0,22	-0,22	-0,25
3. Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	-0,8	-0,5	-0,5
4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,26	0,23	0,26
5. Коефіцієнт залучених джерел у необоротних активах	<0,1	4,40	2,94	4,04
6. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	<0,5	0,52	3,71	7,58
7. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	<0,2	0,79	0,80	0,82
8. Коефіцієнт поточних зобов'язань	>0,5	0,21	0,20	0,18
9. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталів	<0,5	-1,5	-1,82	-1,54
10. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	>0,1	-4,4	-4,15	-4,95
11. Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,15	0,45	0,28

Результати аналізу свідчать про низьку платоспроможність ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» протягом 2021–2023 рр., що є важливим сигналом раннього попередження банкрутства. Постійне зниження коефіцієнтів покриття та абсолютної ліквідності свідчить про зростаючі фінансові ризики.

Підприємству слід оптимізувати управління оборотними активами для збільшення їх частки, особливо за рахунок найбільш ліквідних ресурсів; переглянути структуру короткострокових зобов'язань з метою їх зменшення або рефінансування; розробити антикризову фінансову стратегію для забезпечення стабільності та зниження ризику банкрутства.

Коефіцієнт автономії-1,2 у 2021 р., -1,8 у 2022 р., -1,9 у 2023 р., що суттєво нижче нормативного рівня ($>0,5$), це свідчить про повну залежність підприємства від залученого капіталу та негативну динаміку.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу-0,22 у 2021-2022 рр. і -0,25 у 2023 р., показники відображають відсутність можливості підприємства маневрувати власними коштами для фінансування поточної діяльності.

Коефіцієнт фінансової залежності-0,8 у 2021 р., -0,5 у 2022-2023 рр. є аномальними, що є наслідком від'ємного значення власного капіталу.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу – показник знаходиться в межах норми (0,26 у 2021 р., 0,23 у 2022 р., 0,26 у 2023 р.), що вказує на помірне залучення зовнішнього капіталу.

Коефіцієнт залучених джерел у необоротних активах – значення значно перевищують норму ($<0,1$) 4,40 у 2021 р., 2,94 у 2022 р., 4,04 у 2023 р., що свідчить про високий ризик залежності від позикових коштів для фінансування необоротних активів.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів – значення значно перевищують норматив ($<0,5$) 0,52 у 2021 р., 3,71 у 2022 р., 7,58 у 2023 р., що сигналізує про значну боргову навантаженість.

Коефіцієнт довгострокових зобов'язань – значення (0,79 у 2021 р., 0,80 у 2022 р., 0,82 у 2023 р.) суттєво перевищують норму ($<0,2$), вказуючи на високу частку довгострокових боргових зобов'язань.

Коефіцієнт поточних зобов'язань – значення (0,21 у 2021 р., 0,20 у 2022 р., 0,18 у 2023 р.) нижчі за норматив ($>0,5$), що свідчить про недостатнє покриття короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталів – значення (-1,5 у 2021 р., -1,82 у 2022 р., -1,54 у 2023 р.) свідчать про критичну залежність від позикових коштів та відсутність власного капіталу.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами – значення (-4,4 у 2021 р., -4,15 у 2022 р., -4,95 у 2023 р.) значно нижчі за норму ($>0,1$), що свідчить про дефіцит власних ресурсів.

Коефіцієнт фінансової стабільності – значення (0,15 у 2021 р., 0,45 у 2022 р., 0,28 у 2023 р.) не досягають нормативного рівня (>1), що вказує на нестабільну фінансову ситуацію.

ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” необхідно терміново оптимізувати структуру капіталу, зменшивши залежність від позикових коштів. Розробити стратегію зниження боргового навантаження та підвищення власного капіталу. Підвищити ефективність використання активів та покращити управління зобов'язаннями. Впровадити заходи раннього попередження банкрутства, орієнтовані на стабілізацію фінансових показників.

2.3. Аналіз застосування систем раннього попередження банкрутства підприємства

У сучасній економічній практиці широко використовуються моделі оцінки ймовірності банкрутства, побудовані на основі дискримінантного аналізу. Цей підхід базується на застосуванні математико-статистичних методів для створення функції, яка дозволяє обчислювати інтегральний показник. Завдяки цьому показнику з певною ймовірністю можна передбачити ризик банкрутства підприємства.

Однією з найвідоміших моделей є модель Е. Альтмана, яку часто називають класичною у сфері фінансового прогнозування. Вона включена до

багатьох західних підручників з оцінки кредитоспроможності компаній. Крім того, популярними є модель М. Спрінгейта, яка розвиває концепцію інтегрального показника, а також моделі О. Терещенка та А. Матвійчука, які активно використовуються в Україні для діагностики банкрутства.

Модель Е. Альтмана є однією з перших розробок у сфері прогнозування банкрутства. Вона базується на аналізі ключових фінансових показників підприємства, що дає змогу комплексно оцінити загрозу неплатоспроможності [40].

Ця модель включає п'ять коефіцієнтів, які відображають різні аспекти фінансового стану компанії, забезпечуючи детальну оцінку її фінансового потенціалу. Формула моделі дозволяє інтегровано враховувати ці фактори для визначення ризиків фінансової кризи:

$$Z_x = 1,2 \cdot X_1 + 1,4 \cdot X_2 + 3,3 \cdot X_3 + 0,42 \cdot 0,6 + 0,999 \cdot X_5 \quad (2.1)$$

де x_1 – відношення власного оборотного капіталу до всього активів;

x_2 – відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;

x_3 – відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;

x_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань;

x_5 – відношення чистого доходу до всього активів.

$$Z_x = 1,2 \cdot (-0,31) + 1,4 \cdot (-0,19) + 3,3 \cdot (-0,19) + 0,42 \cdot (-0,65) + 0,999 \cdot 1,49 = -0,05$$

Таблиця 2.9

Розрахунок проміжних показників моделі Е. Альтмана для ПрАТ

«Кривий Ріг Цемент» за 2023 р.

Розрахунок проміжних показників	Розраховане значення
$X_1 = (\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1695}) / \text{ф. 1, р. 1300}$	-0,31
$X_2 = \text{ф. 2, р. 2350 (2355)} / \text{ф. 1, р. 1300}$	-0,19
$X_3 = \text{ф. 2, р. 2290 (2295)} / \text{ф. 1, р. 1300}$	-0,19
$X_4 = \text{ф. 1, р. 1495} / (\text{ф. 1, р. 1595} + \text{р. 1695})$	-0,65
$X_5 = \text{ф. 2, р. 2000} / \text{ф. 1, р. 1300}$	1,49

Таким чином, зіставляємо отримане значення із шкалою та робимо відповідні висновки про на досліджуваному підприємстві: ймовірність банкрутства дуже висока, має місце відсутність фінансової стійкості, підприємство фінансово нестабільне, рівень фінансового потенціалу низький.

Окрім західних підходів, варто звернути увагу на вітчизняні моделі оцінки банкрутства. Однією з найбільш поширених в Україні є модель діагностики банкрутства, розроблена О. Терещенком [40].

Ця дискримінантна модель має низку переваг у порівнянні з традиційними підходами, що використовуються в Україні.

До ключових переваг моделі О. Терещенка належать:

- простота у використанні, що робить її доступною для широкого кола користувачів;
- застосування сучасної міжнародної практики при аналізі вітчизняних статистичних даних;
- можливість адаптації до специфіки різних видів діяльності підприємств завдяки модифікаціям базової моделі;
- урахування галузевих особливостей підприємства, що підвищує точність діагностики.

Модель створена для ефективного аналізу фінансового стану підприємств і представлена у вигляді такої формули:

$$Z_x = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (2.2)$$

де x_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

x_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

x_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

x_4 – відношення прибутку до виручки;

x_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

x_6 – відношення виручки до основного капіталу.

$$Z_x = 1,5*1,76+0,08*1,18+10*(-0,19)+5*(-0,13)+0,3*0,31+0,1*1,49=0,43$$

Таким чином, зіставляємо отримане значення із шкалою та робимо відповідні висновки про ймовірність банкрутства на досліджуваному

підприємстві: ймовірність банкрутства дуже висока, має місце відсутність фінансової стійкості, підприємство фінансово нестабільне, рівень фінансового потенціалу у ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» низький.

Таблиця 2.10

**Розрахунок проміжних показників моделі О. Терещенка для ПрАТ
«Кривий Ріг Цемент» за 2023 р.**

Розрахунок проміжних показників	Розраховане значення
$X_1 = p. 2000 (ф. 2) / p. 1695 (ф. 1)$	1,76
$X_2 = p. 1900 (ф. 1) / p. 1695 (ф. 1)$	1,18
$X_3 = p. 2350 (ф. 2) / p. 1900 (ф. 1)$	-0,19
$X_4 = p. 2350 (ф. 2) / p. 2000 (ф. 2)$	-0,13
$X_5 = p. 1100 (ф. 1) / p. 2000 (ф. 2)$	0,31
$X_6 = p. 2000 (ф. 2) / p. 1900 (ф. 1)$	1,49

Ще однією моделлю, яку слід розглянути, є модель Гордона Спрінгейта. Вона характеризується високим рівнем точності, який перевищує 90%. Ця модель базується на розрахунку інтегрального показника, що дозволяє оцінити ймовірність банкрутства підприємства [36].

Таблиця 2.11

**Розрахунок проміжних показників моделі Гордона Спрінгейта для ПрАТ
«Кривий Ріг Цемент» за 2023 р.**

Розрахунок проміжних показників	Розраховане значення
$X_1 = (ф. 1, p. 1195 - p. 1695) / ф. 1, p. 1300$	-0,31
$X_2 = ф. 2, p. 2290 (2295) / ф. 1, p. 1300$	-0,19
$X_3 = p. 2295 (ф. 2) / p. 1695 (ф. 1)$	0,23
$X_4 = ф. 2, p. 2000 / ф. 1, p. 1300$	1,49

Структура моделі Спрінгейта представлена у такій формі:

$$Z_x = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4 \quad (2.3)$$

де X_1 – власний оборотний капітал/ всього активів;

X_2 – прибуток до виплати відсотків/ всього активів;

X_3 – прибуток до оподаткування/ поточні зобов'язання;

X_4 – чистий дохід/ всього активів.

$$Z_x = 1,03*(-0,31)+3,07*(-0,19)+0,66*0,23+0,4*1,49 = -0,15$$

Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$, то підприємство – потенційний банкрут, якщо $Z > 2,451$, загроза банкрутства мінімальна і підприємство являється фінансово надійним, тобто ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» є потенційним банкрутом.

Четвертою моделлю дослідження виступає модель А. Матвійчука, котра була розроблена для українських підприємств з урахуванням специфіки економіки перехідного періоду та визначається за формулою:

$$Z_x = 0,033 * X_1 + 0,268 * X_2 + 0,045 * X_3 - 0,018 * X_4 - 0,004 * X_5 - 0,015 * X_6 - 0,702 * X_7 \quad (2.4)$$

де X_1 – оборотні активи/необоротні активи;

X_2 – чистий дохід від реалізації/поточні зобов'язання;

X_3 – чистий дохід від реалізації/ власний капітал;

X_4 – баланс/чистий дохід від реалізації;

X_5 – (оборотні активи – поточні зобов'язання)/оборотні активи;

X_6 – (довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання)/баланс;

X_7 – власний капітал/(забезпечення подальших витрат і платежів + довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання).

Дана модель найбільш адекватно характеризує фінансово-економічний стан підприємства, адже вона враховує специфіку вітчизняної економіки, особливість ринку, поведінку суб'єктів господарювання.

$$Z_x = 0,033 * 1,16 + 0,268 * 1,76 + 0,045 * (-0,79) - 0,018 * 0,67 - 0,004 * (0,58) - 0,015 * 2,88 - 0,702 * (-0,65) = 0,87$$

$Z > 1,104$ – низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан;
 $Z < 1,104$ – загроза фінансової кризи, тобто ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» має високу загрозу фінансової кризи.

Таблиця 2.12

**Розрахунок проміжних показників моделі А. Матвійчука для ПрАТ
 «Кривий Ріг Цемент» за 2023 р.**

Розрахунок проміжних показників	Розраховане значення
$X_1 = (\text{ф. 1, р. 1195}) / \text{ф. 1, р. 1095}$	1,16
$X_2 = \text{ф. 2, р. 2000} / \text{ф. 1, р. 1695}$	1,76
$X_3 = \text{ф. 2, р. 2000} / \text{ф. 1, р. 1495}$	-0,79
$X_4 = \text{ф. 1, р. 1300} / \text{ф. 2, р. 2000}$	0,67
$X_5 = (\text{ф.1, р. 1195} - \text{ф., р. 1695}) / \text{ф.1, р. 1195}$	-0,58
$X_6 = (\text{ф.1, р. 1595} + \text{ф.1, р. 1695}) / \text{ф. 1, р. 1300}$	2,88
$X_7 = \text{ф.1, р. 1495} / (\text{ф.1, р. 1595} + \text{ф.1, р. 1695})$	-0,65

Аналіз ймовірності банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» було здійснено за допомогою різних моделей фінансового прогнозування, проведені розрахунки демонструють наступне:

Модель Е. Альтмана показала значення $Z_x = -0,05$, що свідчить про дуже високу ймовірність банкрутства. Це вказує на відсутність фінансової стійкості та низький рівень фінансового потенціалу підприємства.

Модель О. Терещенка дала результат $Z_x = 0,43$. Це значення підтверджує високу ймовірність банкрутства підприємства, яке перебуває у фінансово нестабільному стані з низьким рівнем фінансового потенціалу.

Модель Г. Спрінгейта із результатом $Z_x = -0,15$ також підтвердила ризик банкрутства. Одержане значення нижче критичного порогу ($Z < 0,862$), що означає потенційну неплатоспроможність підприємства.

Модель А. Матвійчука, розроблена з урахуванням специфіки української економіки, надала значення $Z_x = 0,87$. Це значення нижче порогу $Z_x = 1,104$, що свідчить про високу загрозу фінансової кризи.

Усі використані моделі одностайно вказують на високий рівень ризику банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Низькі значення інтегральних

показників свідчать про нестабільність фінансового стану, відсутність стійкості та обмежені можливості для подолання фінансових труднощів. Для забезпечення подальшої діяльності підприємству необхідно взяти термінових заходів, спрямованих на покращення фінансових показників, зменшення зобов'язань та підвищення ефективності управління.

Таблиця 2.13

Результати проведених розрахунків для різних моделей оцінки ймовірності банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2023 р.

Модель	Граничне значення коефіцієнта	Мінімальне значення коефіцієнту, що свідчить про загрозу банкрутства	Розрахунок Z-показника для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»	Результат
Модель Е. Альтмана	$Z < 1,81$ – дуже висока; [1,81 – 2,67) – середня; [2,67 – 2,99] – невелика; $Z > 2,99$ – дуже низька.	1,81	-0,05	Дуже висока ймовірність банкрутства, відсутність фінансової стійкості, низький рівень фінансового потенціалу.
Модель О. Терещенка	$Z > 2$ – банкрутство не загрожує; $1 < Z < 2$ – фінансова рівновага порушена, за переходу на антикризове управління банкрутство не загрожує; $0 < Z < 1$ – загроза банкрутства, якщо не буде вжито санаційних заходів; $Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.	1	0,43	Дуже висока ймовірність банкрутства, фінансова нестабільність, низький рівень фінансового потенціалу.
Модель Г. Спрінгейта	$Z < 0,862$ – висока; $Z > 2,45$ – мінімальна.	0,862	-0,15	Підприємство є потенційним банкрутом, загроза фінансової кризи дуже висока.
Модель А. Матвійчука	$Z > 1,104$ – низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан; $Z < 1,104$ – загроза фінансової кризи.	1,104	0,87	Висока загроза фінансової кризи, підприємство фінансово нестабільне.

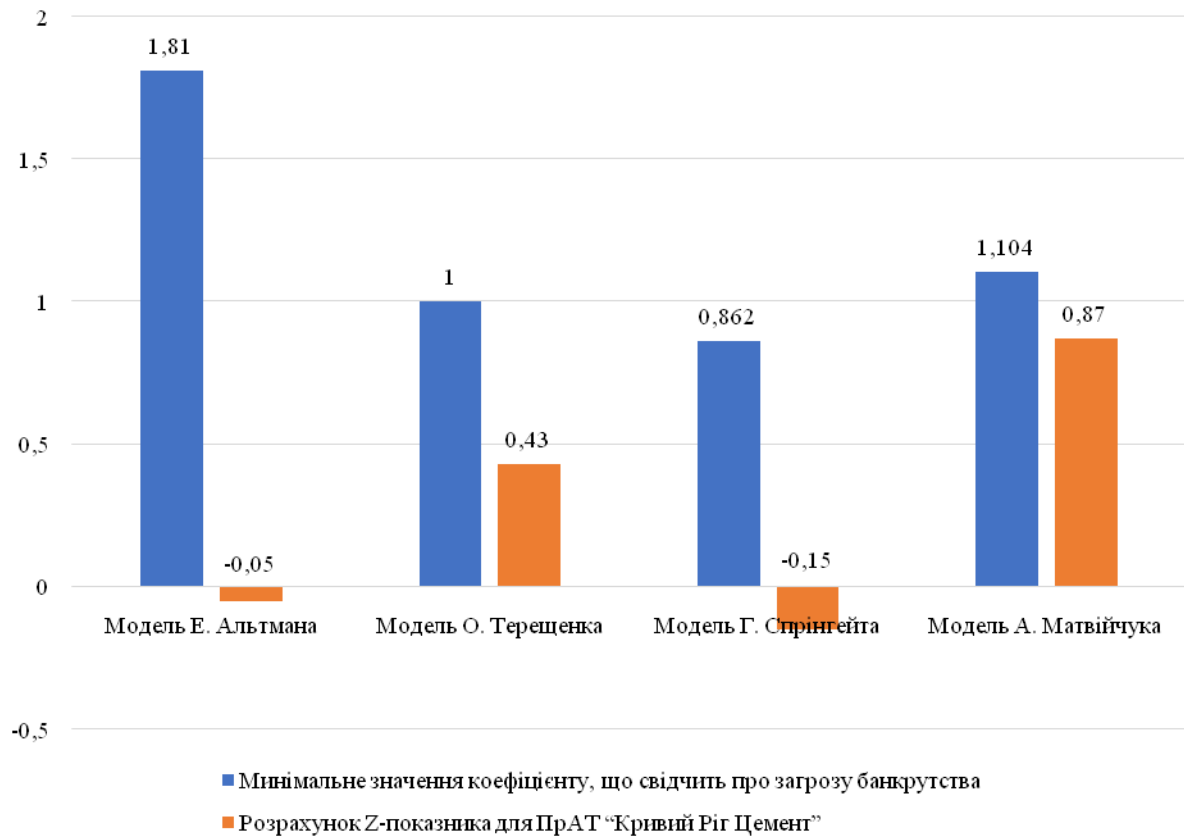

Рис. 2.2. Візуалізація результатів проведених розрахунків для різних моделей оцінки ймовірності банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2023 р.

На основі проведених розрахунків за чотирма різними моделями можна зробити висновок, що ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» має високу ймовірність банкрутства. Усі моделі свідчать про низький рівень фінансової стійкості та необхідність вжиття невідкладних заходів для покращення фінансово-економічного стану підприємства.

Військові дії в Україні суттєво вплинули на фінансові показники ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Незважаючи на зниження чистого доходу та збільшення окремих витрат, підприємству вдалося зберегти валовий прибуток на рівні 2021 р. та покращити фінансовий результат від операційної діяльності у 2023 р. Однак, значне зростання фінансових та інших витрат, а також збитки від припиненої діяльності свідчать про необхідність подальшої оптимізації та адаптації до складних умов, спричинених війною.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

3.1. Особливості заходів антикризового фінансового управління підприємствами в сучасних умовах

У сучасних умовах економічної нестабільності та глобальних викликів перед підприємствами постає завдання забезпечення фінансової стійкості та мінімізації ризиків. ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», зіткнувшись із суттєвими збитками впродовж останніх років, потребує комплексного підходу до антикризового фінансового управління для уникнення банкрутства та повернення до прибуткової діяльності. Особливості цих заходів повинні враховувати сучасні тенденції, внутрішні проблеми підприємства та зовнішні виклики. Перш за все, важливо провести глибокий аналіз фінансового стану підприємства, визначивши основні причини збитків, що включає аудит витрат, структури доходів, ефективності використання ресурсів і рівня завантаженості виробничих потужностей. На основі цих даних доцільно розробити план скорочення операційних витрат, наприклад, оптимізація витрат на енергоресурси через впровадження енергоефективних технологій та перехід на альтернативні джерела енергії може значно знизити собівартість продукції.

Ще одним важливим аспектом є реструктуризація заборгованості. Переговори з кредиторами щодо відтермінування виплат або зниження відсоткових ставок допоможуть зменшити фінансове навантаження. У цьому контексті також варто розглянути можливість залучення додаткового фінансування через випуск корпоративних облігацій або залучення стратегічного інвестора.

Оптимізація товарного асортименту є ще одним вагомим інструментом антикризового управління. Зосередження на виробництві найбільш рентабельної продукції, такої як екологічний цемент чи спеціалізовані суміші для будівництва, дозволить підприємству максимально використовувати свої потужності та задовольнити актуальні потреби ринку. Водночас диверсифікація продукції допоможе зменшити залежність від коливань попиту на традиційний цемент.

Управління ризиками є невід'ємною частиною сучасного антикризового управління. Для цього підприємству слід впровадити сучасні інформаційно-аналітичні системи, які дозволять оперативно реагувати на зміни у ринковому середовищі та прогнозувати можливі ризики.

Нарешті, ефективна комунікація з працівниками та зацікавленими сторонами є важливим елементом антикризового управління. Мотивація співробітників, залучення їх до процесу оптимізації та підвищення рівня кваліфікації сприятимуть досягненню поставлених цілей.

Заходи антикризового фінансового управління для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» повинні бути системними, адаптивними та орієнтованими на довгострокову перспективу. Вони мають враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори, сприяти оптимізації діяльності підприємства, підвищенню його конкурентоспроможності та забезпеченню фінансової стабільності.

Таблиця 3.1

**Можливі заходи з антикризового фінансового управління для
ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»**

Напрямок	Заходи	Очікувані результати
Оперативне управління фінансами	Контроль ліквідності – забезпечення достатнього рівня оборотних коштів для виконання зобов'язань.	Підвищення платоспроможності та уникнення касових розривів.
	Планування грошових потоків – регулярне оновлення фінансових планів.	
Реструктуризація діяльності	Оптимізація виробничих процесів – усунення неефективних етапів у виробництві.	Зниження собівартості продукції та підвищення ефективності виробництва.
	Скорочення витрат – перегляд статей витрат на закупівлі, енергію та транспорт.	

Продовження табл. 3.1

Оптимізація товарного асортименту	Аналіз асортименту – визначення найбільш і найменш рентабельних видів продукції.	Зростання прибутковості та задоволення сучасних потреб ринку.
	Зосередження на ключових продуктах – упор на товари з високою маржинальністю.	
	Розробка нових продуктів – випуск екологічного цементу.	
	Зменшення асортименту – відмова від нерентабельних товарів.	
Фінансова реструктуризація	Реструктуризація боргів – пролонгація або зменшення боргових зобов'язань.	Зменшення фінансового навантаження та забезпечення коштів для модернізації.
	Залучення інвестицій – пошук партнерів для фінансування інновацій.	
Диверсифікація ринків і продукції	Розширення ринків збуту – пошук нових клієнтів на внутрішньому та зовнішньому ринках.	Збільшення ринкової частки та зниження ризику залежності від окремих сегментів ринку.
	Диверсифікація асортименту – включення інноваційних продуктів, наприклад, еко-цементу.	
Інноваційні підходи в управлінні	Впровадження цифровізації – автоматизація процесів управління асортиментом.	Підвищення точності управлінських рішень і ефективності операцій.
	Моніторинг рентабельності – постійна оцінка фінансових показників кожної категорії товарів.	
Антикризовий маркетинг	Цінова стратегія – забезпечення конкурентних цін на ключові продукти.	Збільшення продажів і лояльності клієнтів.
	Акцент на нових продуктах – просування інноваційного та еко-цементу.	
Розвиток людського капіталу	Навчання персоналу – підвищення кваліфікації для управління асортиментом і впровадження нових продуктів.	Зростання продуктивності та залучення працівників до досягнення стратегічних цілей.
Скорочення витрат на збут	Оптимізація логістичних процесів, таких як зменшення транспортних витрат і впровадження ефективного управління запасами та готовою продукцією; цифровізації процесів збуту, включаючи використання CRM-систем і розширення онлайн-продажів; удосконалення стратегії збуту, наприклад, через зменшення кількості посередників і покращення таргетингу клієнтів.	Зростання прибутковості та задоволення сучасних потреб ринку.

Фінансовий стан ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за останні три роки характеризується значними збитками та високим рівнем зобов'язань, що обмежує можливості підприємства щодо інвестицій у масштабні реорганізації або модернізацію. Відсутність власних фінансових ресурсів вимагає пошуку рішень, які не потребують додаткових інвестицій, але можуть забезпечити оптимізацію діяльності та зменшення збитків.

Одним із таких рішень є оптимізація товарного асортименту, яка дозволяє підприємству ефективніше використовувати наявні ресурси та зосередитися на продукції, що забезпечує максимальну рентабельність.

Для визначення груп найбільш прибуткової продукції доцільно застосувати ABC- та XYZ-аналіз, методи не потребують значних змін у виробничих процесах, але надають потужний аналітичний інструмент для прийняття управлінських рішень.

Оптимізація товарного асортименту дозволить ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»:

- зменшити витрати на виробництво нерентабельної продукції;
- скоротити запаси сировини і готової продукції, що знизить витрати на їх зберігання;
- підвищити загальну рентабельність підприємства завдяки концентрації на найбільш вигідних напрямках.

Хоча через значний рівень накопичених збитків швидкий вихід на прибуткову діяльність залишається малоімовірним, оптимізація асортименту дозволить скоротити розмір збитків і стабілізувати фінансовий стан.

Реалізація запропонованого підходу не потребує значних фінансових вкладень, оскільки:

- для проведення аналізу достатньо наявних даних про структуру витрат і обсяги реалізації;
- не потрібно змінювати обладнання чи виробничі процеси;
- впровадження змін може бути здійснене управлінськими рішеннями без додаткового фінансування.

Оптимізація товарного асортименту є найбільш реалістичним і економічно доцільним заходом для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у поточних умовах, дозволить:

- сфокусувати ресурси на продукції з високою рентабельністю;
- зменшити операційні витрати;
- покращити фінансовий стан підприємства навіть за відсутності можливості залучення інвестицій та знизити рівень ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства.

Другим кроком зниження збутків та покращення фінансового стану для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» рекомендується обрати оптимізацію витрат на збут. У 2021 р. чистий дохід ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» становив 3051646 тис. грн, при цьому витрати на збут досягли 240061 тис. грн, що склало 8 коп. на 1 грн доходу. У 2022 р. спостерігалось значне зниження чистого доходу до 1312625 тис. грн, а витрати на збут зменшилися до 115038 тис. грн, але частка витрат на збут зросла до 9 коп. на 1 грн доходу.

У 2023 р. фінансові показники підприємства покращилися: чистий дохід зріс до 2748168 тис. грн, а витрати на збут склали 200411 тис. грн, що дозволило знизити витрати на збут до 7 коп. на 1 грн доходу, що є позитивною динамікою у порівнянні з попереднім роком.

Хоча у 2023 р. витрати на збут скоротилися відносно чистого доходу, їх обсяг залишається значним і потребує подальшої оптимізації. Скорочення витрат на збут можна досягти шляхом: оптимізації логістичних процесів, таких як зменшення транспортних витрат і впровадження ефективного управління запасами та готовою продукцією; цифровізації процесів збуту, включаючи використання CRM-систем і розширення онлайн-продажів; удосконалення стратегії збуту, наприклад, через зменшення кількості посередників і покращення таргетингу клієнтів.

З метою зменшення транспортних витрат, які складають в загальних витратах на збут близько 20%, підвищення ефективності логістичних процесів та покращення фінансових показників ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

рекомендується використання сучасного спеціалізованого програмного забезпечення (ПЗ), такого як GPS-навігаційні системи або логістичні платформи (наприклад, Route4Me, OptimoRoute, або аналогічні), дозволяє підприємству:

1. Автоматично створювати оптимальні маршрути доставки з урахуванням відстаней, трафіку та географічного розташування клієнтів.
2. Зменшувати час на планування маршрутів.
3. Скорочувати витрати на паливо, обслуговування транспортних засобів та робочий час водіїв.
4. Підвищувати якість обслуговування клієнтів за рахунок своєчасної доставки.

Запровадження спеціалізованого ПЗ є ефективним рішенням, яке дозволяє суттєво оптимізувати логістичні процеси, зменшити витрати та підвищити конкурентоспроможність підприємства.

ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» пропонує широкий асортимент високоякісного цементу, який відповідає сучасним вимогам будівельної індустрії. Кожен тип продукції має унікальні властивості, що забезпечують ефективність, технологічність і довговічність будівельних матеріалів.

Шлакопортландцемент ШПЦ Ш/А-400 – це ідеальне рішення для бетонів і розчинів, що експлуатуються в умовах агресивного середовища. Його ключові переваги включають високу стійкість до корозії, водонепроникність, низьке тепловиділення та підвищену легкоукладальність. Завдяки цим властивостям, цей цемент забезпечує довговічність конструкцій навіть у найскладніших умовах.

ПЦ Ш/А-Ш-500 та ПЦ Ш/Б-Ш-400 вирізняються високою міцністю та технологічністю. Вони забезпечують швидке наростання міцності, підвищену морозостійкість і чудову адгезію до основи. Ці марки цементу є універсальними для широкого спектру застосувань, від звичайного будівництва до складних інженерних об'єктів.

ПЦ I-500-Н – це високоміцний цемент для умов, де необхідна інтенсивна міцність і довговічність. Його висока рання міцність і стійкість до тріщин роблять його ідеальним для будівництва в умовах низьких температур або при підвищених механічних навантаженнях.

СЕМ III/A 42,5 N – технологічний цемент, розроблений для бетонів класу B30 і вище. Його головною перевагою є підвищена стійкість до хімічної корозії, що робить його незамінним у монолітному бетонуванні та агресивних середовищах [32].

Продукція ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» – це поєднання інноваційних технологій, екологічної відповідальності та високої якості, що дозволяє задовольняти потреби сучасного будівництва й забезпечувати довговічність споруд на десятиліття вперед.

Проаналізуємо структуру товарної продукції у ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Питома вага продукції ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у річному загальному товарообігу за 2023 р.

Товарна позиція	Питома вага у товарообігу, %	Товарна позиція	Питома вага у товарообігу, %
Шлакопортландцемент ШПЦ I/A-400	2,90	ПЦ I/A-III-500	5,30
Шлакопортландцемент ШПЦ II/A-400	3,80	ПЦ II/A-III-500	7,50
Шлакопортландцемент ШПЦ III/A-400	6,50	ПЦ III/A-III-500	4,40
ПЦ I/Б-III-400	1,50	ПЦ I-500-Н	2,10
ПЦ II/Б-III-400	8,50	ПЦ II-500-Н	2,20
ПЦ III/Б-III-400	9,50	ПЦ III-500-Н	2,20
ПЦ I/A-III-400	11,50	СЕМ I/A 42,5 N	4,30
ПЦ II/A-III-400	8,70	СЕМ II/A 42,5 N	7,60
ПЦ III/A-III-400	7,60	СЕМ III/A 42,5 N	3,90
ВСЬОГО			100

Оцінимо ступінь раціональності структури асортименту ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за допомогою кореляції рангу випуску і рангу рентабельності за формулою (3.1).

$$K_{rsa} = \frac{6 \cdot \sum_{i=1}^n (P_{vi} - P_{pi})^2}{n \cdot (n^2 - 1)} \quad (3.1)$$

де n – число виробів в номенклатурі та асортименті; P_{vi} – ранг випуску; %; P_{pi} – ранг рентабельності [24].

При раціональній структурі асортименту має місце сильний зв'язок між обсягами випуску продукції асортименту і рентабельністю, тобто $K_{rsa} \geq 0,6$.

Вихідні дані для розрахунку коефіцієнта раціональності структури асортименту мають бути представлені у табличній формі (табл. 3.3).

Проведений розрахунок показує, що структура асортименту не раціональна ($K_{rsa} < 0,6$), оскільки порушений зв'язок між обсягами випуску продукції асортименту і рентабельністю.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для оцінювання раціональності структури асортименту ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

№ з/п	Найменування товарних позицій	Питома вага у випуску, %	Рентабельність продукції, %	Ранг випуску, P_v	Ранг рентабельності, P_p	Різниця рангів ($P_v - P_p$)	Квадрат різниці рангів	Стан попиту
1	Шлакопортландцемент ШПЦ I/A-400	2,90	13,6	14	16	-2	4	Стабільний попит
2	Шлакопортландцемент ШПЦ II/A-400	3,80	18,2	13	10	3	9	Менш стійкий попит
3	Шлакопортландцемент ШПЦ III/A-400	6,50	16,4	8	13	-5	25	Стабільний попит
4	ПЦ I/Б-III-400	1,50	22,6	18	4	14	196	Менш стійкий попит
5	ПЦ II/Б-III-400	8,50	20,0	4	8	-4	16	Стабільний попит

Продовження табл. 3.3

6	ПЦ ІІІ/Б-ІІІ-400	9,50	27,3	2	1	1	1	Менш стійкий попит
7	ПЦ І/А-ІІІ-400	11,50	21,8	1	7	-6	36	Стабільний попит
8	ПЦ ІІ/А-ІІІ-400	8,70	23,6	3	3	0	0	узгодженість
9	ПЦ ІІІ/А-ІІІ-400	7,60	25,0	5	2	3	9	Менш стійкий попит
10	ПЦ І/А-ІІІ-500	5,30	17,9	9	11	-2	4	Стабільний попит
11	ПЦ ІІ/А-ІІІ-500	7,50	19,6	7	9	-2	4	Стабільний попит
12	ПЦ ІІІ/А-ІІІ-500	4,40	22,3	10	5	5	25	Менш стійкий попит
13	ПЦ І-500-Н	2,10	16,1	17	14	3	9	Менш стійкий попит
14	ПЦ ІІ-500-Н	2,20	10,7	15	17	-2	4	Стабільний попит
15	ПЦ ІІІ-500-Н	2,20	8,9	15	18	-3	9	Стабільний попит
16	СЕМ І/А 42,5 N	4,30	22,3	11	5	6	36	Менш стійкий попит
17	СЕМ ІІ/А 42,5 N	7,60	16,1	5	14	-9	81	Стабільний попит
18	СЕМ ІІІ/А 42,5 N	3,90	17,9	12	11	1	1	Менш стійкий попит
	Всього	100,00					469	

$$K_{rsa} = \frac{6 * 469}{18 * (18^2 - 1)} = 0,47$$

Достатньо багато асортиментних позицій, які мають більшу рентабельність – займають незначне місце в структурі випуску продукції (табл. 3.4).

Керівництву ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» необхідно приділити увагу змінам у формуванні номенклатури товарів.

Для аналізу стабільності продажів основних видів товарів та рівня їх споживання доцільно використовувати XYZ-аналіз, спільно з ABC-аналізом.

Метод ABC-аналізу дозволяє класифікувати товарні позиції за ступенем їх важливості в номенклатурі. Виконаємо ABC-аналіз товарного асортименту ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», виходячи з питомої ваги продукції у загальному річному доході.

Таблиця 3.4

ABC-аналіз продукції ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

№ з/п	Назва товарної позиції	Питома вага у товарообігу, %	Накопичена частка, %	Група
1	ПЦ I/A-III-400	11,5	11,5	А
2	ПЦ II/A-III-400	8,7	20,2	
3	ПЦ III/Б-III-400	9,5	29,7	
4	ПЦ II/A-III-500	7,5	37,2	
5	ПЦ I/A-III-500	5,3	42,5	
6	ПЦ III/A-III-400	7,6	50,1	
7	СЕМ II/A 42,5 N	7,6	57,7	
8	Шлакопортландцемент ШПЦ III/A-400	6,5	64,2	
9	ПЦ II/Б-III-400	8,5	72,7	
10	Шлакопортландцемент ШПЦ II/A-400	3,8	76,5	В
11	ПЦ II-500-Н	2,2	78,7	
12	Шлакопортландцемент ШПЦ I/A-400	2,9	81,6	
13	СЕМ III/A 42,5 N	3,9	85,5	
14	ПЦ I-500-Н	2,1	87,6	
15	ПЦ III-500-Н	2,2	89,8	
16	ПЦ III/A-III-500	4,4	94,2	С
17	Шлакопортландцемент ШПЦ II/A-400	3,8	98	
18	ПЦ III-500-Н	2,2	100	

Обчислення та розподіл будемо здійснювати наступним чином:

1. Відсортуємо асортиментні групи за спаданням питомої ваги у товарообігу: група А – накопичена частка від 0 до 80%; група В – накопичена частка від 80 до 95%; група С – накопичена частка від 95 до 100% [26].

2. Розрахуємо накопичену частку товарообігу для визначення меж груп А, В та С.

3. Розподілимо асортиментні групи за категоріями відповідно до накопиченої частки.

Виходячи з результатів проведеного АВС-аналізу товарного асортименту ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», можна запропонувати наступні рекомендації для оптимізації асортименту та підвищення загальної прибутковості і рентабельності продукції:

Група А (фокусні позиції):

- рекомендується провести детальніший аналіз цих товарів для виявлення можливостей для подальшого збільшення обсягів продажів;
- розробити ефективні маркетингові стратегії, орієнтовані на підвищення обізнаності та популярності цих продуктів серед споживачів;
- забезпечити належний рівень запасів та забезпечити їх доступність на складах і в торговельних точках, що сприятиме безперервним продажам.

Група В (потенційні позиції):

- рекомендується розглянути можливості для активнішого просування цих товарів з метою збільшення їх частки в товарообігу та, можливо, переведення їх до групи А;
- постійно моніторити продажі та попит на ці позиції для вчасного коригування стратегії на основі змінних тенденцій ринку.

Група С (позиції, яких варто позбутися):

- рекомендується скоротити або припинити виробництво та зберігання цих товарів, оскільки їх частка в товарообігу незначна;
- варто обміркувати заміну цих товарів новими продуктами з більшим потенціалом для продажу та попиту;

- регулярно аналізувати нові товари, які можуть потрапити в цю групу, для своєчасної адаптації асортименту до змін на ринку та потреб споживачів.

Для побудови більш точної прогнозової моделі, АВС-аналіз комбінують з XYZ-аналізом, що показує варіативність попиту на товар (табл. 3.5).

Варіація має наступне пояснення: <10% – стабільний попит; 10%-25% – середньостабільний попит; >25% – нестабільний попит, можливо, сезонний товар [26].

Таблиця 3.5

Комплексна оцінка за XYZ- та АВС-аналізами продукції ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (2023 р.)

№ з/п	Товарна позиція	Річний обсяг, тис.грн.	КВАРТАЛ				Варіація, %	Група	Об'єднана позиція товару
			1	2	3	4			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Шлако-портланд-цемент ШПЦ I/A-400	79697	17127	18644	21646	22281	12,3	Y	A-Y
2	Шлако-портланд-цемент ШПЦ II/A-400	104430	23850	30282	29978	20320	18,6	Y	B-Y
3	Шлако-портланд-цемент ШПЦ III/A-400	178631	34953	46937	37325	59416	24,9	Z	B-Z
4	ПЦ I/Б-Ш-400	41223	12259	8451	6968	13544	30,1	Z	B-Z
5	ПЦ II/Б-Ш-400	233594	59022	56999	57372	60202	2,5	X	C-X
6	ПЦ III/Б-Ш-400	261076	66768	68693	65643	59970	5,7	X	C-X
7	ПЦ I/A-Ш-400	316039	75634	79832	79258	81315	3,1	X	A-X
8	ПЦ II/A-Ш-400	239091	70625	47589	51286	69582	20,1	Y	B-Y
9	ПЦ III/A-Ш-400	208861	48150	55677	58339	46695	10,9	Y	C-Y
10	ПЦ I/A-Ш-500	145653	41180	36608	33901	33965	9,4	X	A-X

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	ПЦ II/A-III-500	206113	54932	45694	46770	58713	12,3	Y	B-Y
12	ПЦ III/A-III-500	120919	31605	26005	29192	34117	11,4	Y	A-Y
13	ПЦ I-500-H	57712	13934	13623	15167	14988	5,3	X	C-X
14	ПЦ II-500-H	60460	16207	13510	13684	17059	11,8	X	C-X
15	ПЦ III-500-H	60460	17511	12157	13690	17100	17,3	Y	C-Y
16	СЕМ I/A 42,5 N	118171	31879	27861	24264	34168	14,8	Y	C-Y
17	СЕМ II/A 42,5 N	208861	49495	52526	50533	56313	5,8	X	C-X
18	СЕМ III/A 42,5 N	107179	30475	23937	23919	28848	12,6	Y	C-Y

Наведені вище заходи допоможуть оптимізувати товарний асортимент ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», підвищити ефективність управління та збільшити загальний прибуток компанії.

Інтерпретацію об'єднання позицій товару за ABC та XYZ-аналізом представимо в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Інтерпретація об'єднання позицій товару за ABC та XYZ-аналізом

<p>AX Найбільш перспективні товари ПЦ I/A-III-400 ПЦ I/A-III-500</p>	<p>BX Найбільш перспективні товари відсутні</p>	<p>CX Середньостабільні товари ПЦ II/B-III-400 ПЦ II/B-III-400 ПЦ I-500-H ПЦ II-500-H СЕМ II/A 42,5 N</p>
<p>AY Найбільш перспективні товари Шлакопортландцемент ШПЦ I/A-400 ПЦ III/A-III-500</p>	<p>BY Середньостабільні товари Шлакопортландцемент ШПЦ II/A-400 ПЦ II/A-III-400 ПЦ II/A-III-500</p>	<p>CY Товари, які потребують перегляду ПЦ III/A-III-400 ПЦ III-500-H СЕМ I/A 42,5 N СЕМ III/A 42,5 N</p>
<p>AZ Середньостабільні товари відсутні</p>	<p>BZ Товари, які потребують перегляду Шлакопортландцемент ШПЦ III/A-400 ПЦ I/B-III-400</p>	<p>CZ Товари, які потребують перегляду відсутні</p>

Табл. 3.7 дозволяє чітко побачити, які товари позитивно впливають на фінансову стійкість підприємства, а які потребують перегляду чи оптимізації для уникнення фінансових ризиків.

Таблиця 3.7

Аналіз фінансової стійкості підприємства за допомогою ABC та XYZ-аналізу

Група	Товари	Характеристика	Вплив на фінансову стійкість
1	2	3	4
АХ (найбільш перспективні товари)	ПЦ I/A-III-400, ПЦ I/A-III-500	Товари групи А (висока частка в товарообігу) і Х (стабільний попит)	Високий попит і значна частка в продажах забезпечують стабільний дохід і фінансову стійкість. Підприємству потрібно підтримувати стабільні запаси для уникнення дефіциту і втрат.
ВХ (найбільш перспективні товари)	Відсутні	Немає товарів у цій категорії	Відсутність таких товарів може свідчити про недостатню диверсифікацію чи зниження попиту. Це ризик для фінансової стабільності, необхідний перегляд асортименту.
СХ (середньо-стабільні товари)	ПЦ II/B-III-400, ПЦ II/B-III-400, ПЦ I-500-Н, ПЦII-500-Н, СЕМ II/A 42,5 N	Товари групи С (мала частка в товарообігу) і Х (стабільний попит)	Стабільний попит, але мала частка в загальному товарообігу. Потрібно оптимізувати запаси та витрати, слідкувати за змінами попиту для коригування стратегії.
АУ (найбільш перспективні товари)	Шлакопортланд-цемент ШПЦ I/A-400, ПЦ III/A-III-500	Високий попит і частка в товарообігу	Потенціал для стабільного доходу і росту. Потрібно активно просувати ці товари і забезпечити достатній рівень запасів для підтримки фінансової стабільності.
ВУ (середньо-стабільні товари)	Шлакопортланд-цемент ШПЦ II/A-400, ПЦ II/A-III-400, ПЦ II/A-III-500	Середня частка у товарообігу і стабільний попит	Потрібно постійно моніторити попит і коригувати закупівлі для підтримання стабільності у фінансових потоках.
СУ (товари, які потребують перегляду)	ПЦ III/A-III-400, ПЦ III-500-Н, СЕМ I/A 42,5 N, СЕМ III/A 42,5 N	Низька частка в товарообігу і нестабільний попит	Можуть створювати фінансові ризики. Потрібно переглянути стратегію просування або зменшити обсяги виробництва і витрати на їх підтримку.
AZ (середньо-стабільні товари)	Відсутні	Відсутність таких товарів	Позитивний сигнал: не витрачаються ресурси на товари з низьким попитом, що допомагає уникнути витрат на їх зберігання і просування.

Продовження табл. 3.7

1	2	3	4
VZ (товари, які потребують перегляду)	Шлакопортланд-цемент ШПЦ Ш/А-400, ПЦ І/Б-Ш-400	Низький попит і частка в товарообігу	Товари з нестабільним попитом можуть бути фінансовим тягарем. Необхідно переглянути їх доцільність у асортименті або зменшити витрати на їх виробництво.
CZ (товари, які потребують перегляду)	Відсутні	Відсутність товарів цієї групи	Позитивний фактор: немає неперспективних товарів, що дозволяє зосередитись на більш стабільних та перспективних.

Рекомендації для підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»:

1. Фокус на перспективних товарах (АХ, АУ) – потрібно активно працювати з товарами, які забезпечують стабільний попит і великий дохід, зокрема з ПЦ І/А-Ш-400, ПЦ І/А-Ш-500 та ШПЦ І/А-400.

2. Перегляд товарів з нестабільним попитом (СУ, VZ) – оцінити доцільність збереження товарів з низьким попитом, таких як ПЦ Ш/А-Ш-400 та ПЦ І/Б-Ш-400, якщо їх попит не відновлюється, варто скоротити їх виробництво або повністю виключити з асортименту.

3. Оптимізація запасів і витрат – для середньостабільних товарів, таких як ШПЦ І/А-400 та ПЦ І/А-Ш-400, потрібно збільшити ефективність управління запасами та маржинальність, щоб уникнути надлишкових витрат.

4. Враховуючи відсутність нових перспективних товарів (ВХ), підприємство може розглянути розширення асортименту через розробку нових товарів або пошук нових ринків збуту для існуючих перспективних товарів.

На основі проведених методів аналізу для оцінювання та оптимізації товарного асортименту ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» було встановлено наступне:

- внаслідок інтерпретації об'єднання позицій товару за АВС та XYZ-аналізом було з'ясовано, що наступні товари потребують перегляду: ПЦ Ш/А-Ш-400, ПЦ Ш-500-Н, СЕМ І/А 42,5 N, СЕМ Ш/А 42,5 N,

Шлакопортландцемент ШПЦ III/A-400, ПЦ I/Б-Ш-400(питома вага в товарообороті цих груп у 2023 р. дорівнювала 26%, за проектом 21,9%)– в структурі проектного товарообігу рекомендується скоротити обсяг виробництва та реалізації на 15% і, відповідно, їх питому вагу в обсязі товарообігу, що дозволить зменшити інвестиції в менш популярні продукти та зосередити ресурси на більш перспективних товарних позиціях;

- товарні позиції ПЦ I/A-Ш-400, ПЦ I/A-Ш-500 та ШПЦ I/A-400, ПЦ III/A-Ш-500 (питома вага в товарообороті цих груп у 2023 р. дорівнювала 24,1%, за проектом 28,7%), так як вони підпадають до груп «АХ, АУ» за ABC та XYZ-аналізом, що вказує на їхню високу значущість та стабільний попит– рекомендується збільшити обсяг їх реалізації порівняно з 2023 р. на 20%, що підвищить їх питому вагу у товарообігу.

Загальний товарообіг ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у 2023 р. склав 2748168 тис. грн, тоді як у проектних розрахунках він становить 2773453 тис. грн, що показує зростання на 30769 тис. грн, що свідчить про позитивні зміни у вдосконаленні асортименту.

Таблиця 3.8

Оптимізований товарний асортимент ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

№ з/п	Найменування товарних позицій	Товаро-обіг 2023 р., тис.грн	Питома вага у випуску 2023 р., %	Валовий прибуток 2023 р., тис.грн	Товаро-обіг проект, тис.грн	Питома вага у випуску проект, %	Валовий прибуток проект, тис.грн	Відхилення товаро-обігу, тис.грн.	Відхилення прибутку, тис.грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Шлакопортланд-цемент ШПЦ I/A-400	79697	2,9	10867,8	95636,4	3,4	13041,3	15939,4	2173,6
2	Шлакопортланд-цемент ШПЦ II/A-400	104430	3,8	18987,3	104430	3,8	18987,3	0,0	0,0
3	Шлакопортланд-цемент ШПЦ III/A-400	178631	6,5	29230,5	151836,35	5,5	24845,9	-26795	-4384,6
4	ПЦ I/Б-Ш-400	41223	1,5	9326,5	35039,55	1,3	7927,5	-6183,5	-1399,0
5	ПЦ II/Б-Ш-400	233594	8,5	46718,8	233594	8,4	46718,8	0,0	0,0

Продовження табл. 3.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	ПЦ III/Б-III-400	261076	9,5	71202,5	261076	9,4	71202,5	0,0	0,0
7	ПЦ I/A-III-400	316039	11,5	68954,0	379246,8	13,7	82744,8	63207,8	13790,8
8	ПЦ II/A-III-400	239091	8,7	56512,4	239091	8,6	56512,4	0,0	0,0
9	ПЦ III/A-III-400	208861	7,6	52215,3	177531,85	6,4	44383,0	-31329	-7832,3
10	ПЦ I/A-III-500	145653	5,3	26009,5	174783,6	6,3	31211,4	29130,6	5201,9
11	ПЦ II/A-III-500	206113	7,5	40486,5	206113	7,4	40486,5	0,0	0,0
12	ПЦ III/A-III-500	120919	4,4	26990,8	145102,8	5,2	32389,0	24183,8	5398,2
13	ПЦ I-500-Н	57712	2,1	9275,1	57712	2,1	9275,1	0,0	0,0
14	ПЦ II-500-Н	60460	2,2	6477,9	60460	2,2	6477,9	0,0	0,0
15	ПЦ III-500-Н	60460	2,2	5398,2	51391	1,9	4588,5	-9069,0	-809,7
16	СЕМ I/A 42,5 N	118171	4,3	26377,5	100445,35	3,6	22420,8	-17726	-3956,6
17	СЕМ II/A 42,5 N	208861	7,6	33566,9	208861	7,5	33566,9	0,0	0,0
18	СЕМ III/A 42,5 N	107179	3,9	19139,1	91102,15	3,3	16268,2	-16077	-2870,9
	Всього	2748168	100	557066	2773452,9	100,0	563047,9	30769	5981,9

Валовий прибуток за виробничою діяльністю у 2023 р. становив 557066 тис. грн, а у проєктних розрахунках 563048 тис. грн, що демонструє зростання на 5982 тис. грн, що є показником ефективності запропонованих змін.

Впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для оптимізації маршрутів. Route4Me – це сучасне програмне забезпечення для оптимізації маршрутів, яке використовується для планування, управління та моніторингу логістичних процесів. Воно підходить для підприємств різних масштабів, включаючи транспортні компанії, логістичні служби, роздрібні мережі та виробничі підприємства.

Основні функції Route4Me:

1. Автоматичне планування маршрутів – програмне забезпечення розраховує оптимальні маршрути на основі кількох параметрів: відстані, часу

доставки, завантаженості доріг і пріоритетів клієнтів; можливість обробки даних для тисяч адрес одночасно.

2. Інтеграція з GPS і мобільними пристроями – Route4Me підтримує інтеграцію з GPS-навігаторами та мобільними платформами, що дозволяє водіям отримувати маршрути в режимі реального часу.

3. Моніторинг у реальному часі – забезпечує відстеження місцезнаходження транспортних засобів і коригування маршрутів у разі виникнення заторів або інших перешкод.

4. Аналітика та звітність – програма генерує звіти про ефективність маршрутів, використання палива та час доставки, що дозволяє аналізувати логістичні процеси.

5. Підтримка багатокористувацького доступу – дозволяє координувати роботу логістичних команд, водіїв і менеджерів на єдиній платформі.

6. Мультиплатформність – доступне для використання на ПК, планшетах і смартфонах (iOS, Android).

Таблиця 3.9

Оцінка економічної ефективності впровадження спеціалізованого ПЗ для оптимізації маршрутів

Показник	Значення
Частка транспортних витрат у загальних витратах на збут, %	20
Загальні витрати на збут, тис. грн	200411
Транспортні витрати, тис. грн	40082
Очікуване скорочення витрат, %	10
Економія на транспортних витратах, тис. грн	4008
Вартість впровадження ПЗ, тис. грн	350
Економія, тис. грн	3658
Рентабельність інвестицій (ROI), %	1045%

Запровадження спеціалізованого ПЗ для оптимізації маршрутів доставки є високорентабельним заходом із поверненням інвестицій у перший рік впровадження. Завдяки очікуваній економії на транспортних витратах у розмірі 3858 тис. грн, підприємство зможе суттєво покращити фінансові показники та зменшити витрати на логістику.

3.2. Шляхи вдосконалення системи раннього попередження банкрутства з метою забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

Задачі кореляційно-регресійного аналізу зводяться до вимірювання тісноти зв'язку між варіюючими ознаками, визначення невідомих причинних зв'язків (причинний характер яких має бути з'ясований за допомогою теоретичного аналізу) та оцінки факторів, що роблять найбільший вплив на результативну ознаку. Завданнями регресійного аналізу є вибір типу моделі (форми зв'язку), встановлення ступеня впливу незалежних змінних на залежну і визначення розрахункових значень залежної змінної (функції регресії) [14, 18, 45].

Змінна 1 – питома вага товарних позиції ПЦ І/А-Ш-400, ПЦ І/А-Ш-500 та ШПЦ І/А-400, ПЦ Ш/А-Ш-500 у товарообігу, що підпадають до груп «АХ, АУ, ВХ» за АВС та XYZ-аналізом (висока значущість продукції та стабільний попит на неї).

Змінна 2 – транспортні витрати становлять значну частку (20%) у загальних витратах на збут. Моделювання допоможе оцінити залежність цих витрат від обсягів продукції групи А, що сприятиме формуванню більш ефективної логістичної стратегії, яка дозволить знизити транспортні витрати та підвищити рентабельність.

Збільшення частки продукції, що відноситься до груп «АХ, АУ, ВХ» може забезпечити зростання виручки, проте це також може вплинути на транспортні витрати. Моделювання дозволяє оцінити баланс між додатковими доходами та витратами, забезпечуючи прийняття оптимальних рішень для підвищення ефективності операційної діяльності.

Моделювання дає змогу передбачити, як зміна обсягів продукції груп «АХ, АУ, ВХ» вплине на фінансові результати, зокрема операційний прибуток, що також дозволить оцінити рентабельність можливих змін у виробничій програмі, враховуючи як доходи, так і витрати.

За результатами моделювання будуть сформовані стратегічні рекомендації щодо змін у структурі випуску продукції з урахуванням фінансової ефективності, зокрема пріоритизації продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у виробничій програмі.

Моделювання дозволить ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» приймати обґрунтовані рішення, спрямовані на зниження витрат, підвищення доходів і забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Для проведення кореляційно-регресійного аналізу було взято данні за 2023 р. та 2021 р., так як за даними періодами фінансовий результат від операційної діяльності мав позитивне значення.

Таблиця 3.10

Аналіз залежності між фінансовим результатом від операційної діяльності питомою вагою продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті та транспортними витратами

Період звітності	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн. (Y)	Питома вага продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті, %(X ₁)	Транспортні витрати, тис. грн.(X ₂)
I квартал 2021	43253	14,30	10756
II квартал 2021	36754	11,40	9750
III квартал 2021	44909	10,70	9745
IV квартал 2021	41542	15,30	10867
I квартал 2023	63996,0	25,70	8636
II квартал 2023	58764	21,60	9647
III квартал 2023	54314	22,90	9234
IV квартал 2023	65321	26,70	8100

Коефіцієнт кореляції між фінансовим результатом від операційної діяльності та питомою вагою продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті дорівнює:

$$r] = \frac{K[X,Y]}{\sigma[X]\sigma[Y]} \quad . \quad (3.2)$$

$r[x_1, y]=0,94$ – прямий зв'язок

Коефіцієнт кореляції між фінансовим результатом та транспортними витратами складає:

$$r[x_2, y] = -0,81 \text{ – обернений зв'язок}$$

У першому та другому випадку має місце дуже тісний кореляційний зв'язок. На основі наведених даних спостережень побудуємо лінійну регресійну модель, яка встановлює залежність фінансових результатів Y від питомої ваги продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті X_i , ($i = \overline{1, n}, n=8$ – кількість періодів, що розглядаються):

$$Y_i = a_0 + a_1 X_i + l_i, \quad (3.3)$$

де a_0, a_1 – параметри регресії, які необхідно оцінити; l_i – відхилення фактичних значень X від оцінки (математичного сподівання) Y середньої величини прибутку від операційної діяльності в i -му періоді.

Для оцінювання параметрів регресії будемо використовувати метод найменших квадратів. За цим методом параметри визначаються виходячи з умови, що найкраще наближення, яке мають забезпечувати параметри регресії, досягається, коли сума квадратів різниць l_i між фактичними значеннями надходжень та його оцінками є мінімальною.

Відмітимо, що ця величина є функціоналом $Q(a_0, a_1)$ від параметрів регресійного рівняння:

$$Q(a_0, a_1) = \sum_{i=1}^n l_i^2 = \sum_{i=1}^n (d_i - y_i)^2 = \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0)^2. \quad (3.4)$$

За методом найменших квадратів параметри регресії a_0 і a_1 є розв'язком системи двох нормальних рівнянь:

$$\begin{aligned} \frac{\partial Q(a_0, a_1)}{\partial a_1} &= -2 \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0) p_i = 0, \\ \frac{\partial Q(a_0, a_1)}{\partial a_0} &= -2 \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0) = 0. \end{aligned} \quad (3.5)$$

Розв'язок цієї системи має вигляд:

$$\begin{aligned} a_1 &= \frac{n \sum_{i=1}^n p_i d_i - \sum_{i=1}^n p_i \sum_{i=1}^n d_i}{n \sum_{i=1}^n p_i^2 - (\sum_{i=1}^n p_i)^2}, \\ a_0 &= \frac{\sum_{i=1}^n d_i - a_1 \sum_{i=1}^n p_i}{n} \end{aligned} \quad (3.6)$$

Для вихідних даних, що розглядаються, за формулами отримано, що $a_0=3602$; $a_1= 2282$, розрахована лінійна модель регресії має вид:

$$Y = 22281 + 1605 * X_1 \quad (3.7)$$

На рис. 3.1. зображено лінію регресії, що встановлює залежність між змінними Y і X_1 , тобто питома вага продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті X_1 відіграє важливу роль у формуванні фінансових результатів від операційної діяльності ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», коефіцієнт апроксимації дорівнює 0,89.

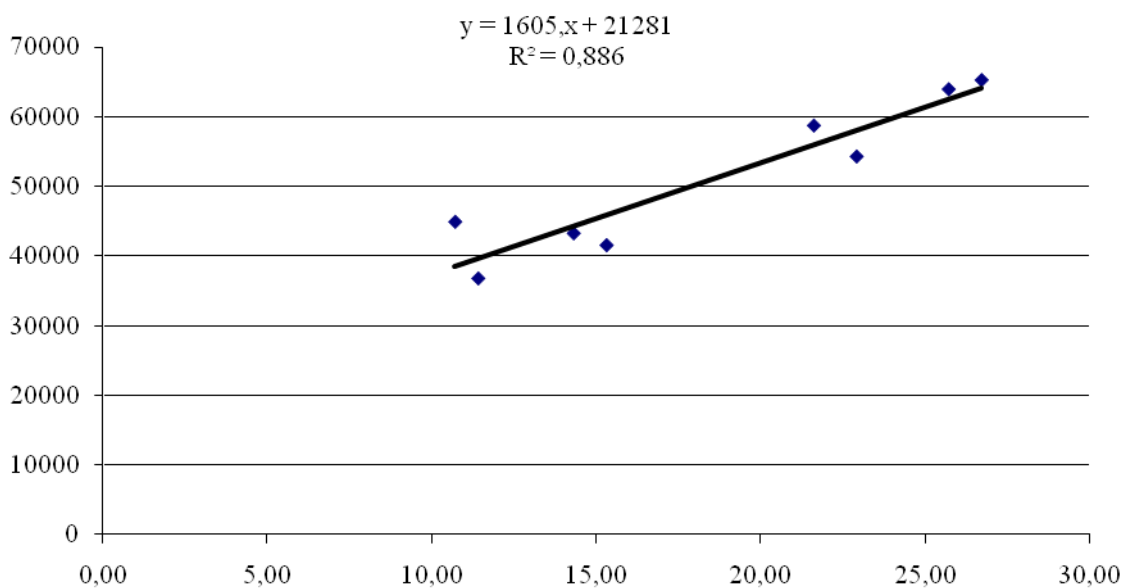

Рис. 3.1. Залежність між фінансовим результатом від операційної діяльності та питома ваги продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті

Перевіримо загальну якість рівняння регресії. Середньоквадратична помилка регресії, яка знаходиться за формулою:

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_i - y_i)^2}{n-2}}, \quad (3.8)$$

дорівнює $s=3966$ тис.грн, середньовибіркове значення прибутку $\bar{d} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d_i = 51106$ тис. грн. це становить $s = 7,76\%$. Вищенаведені величини характеризують точність апроксимації фактичних даних рівнянням

моделі, яка в даному випадку є достатньо високою. Коефіцієнт детермінації, що визначається за формулою 3.8 для даної моделі дорівнює: $R^2=0,89$. Іншими словами, модель (3.7) пояснює 89% відхилень залежної змінної Y , а решта 11% зумовлена чинниками, що викликані іншими факторами.

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (a_i - \bar{a})^2} \quad (3.9)$$

Перевіримо адекватність лінійної моделі за F-критерієм Фішера. Для цього за статистичними таблицями F-розподілу Фішера для 5% рівня значимості при ступенях вільності відповідно $n-m-1=8-2=6$ знайдемо критичне значення: $F_{0,05;1,6} = 5,99$ (Функція Excel: =FРАСПОБР(0,05;1;6)). Розраховане значення F-критерію Фішера відповідно дорівнює $F = \frac{R^2}{1-R^2}(n-2) = 47,06$. Таким чином, розраховане значення F більше, ніж критичне: $F_{\text{розрах}} = 47,06 > F_{\text{крит}} = 5,99$. Можна зробити висновок про адекватність моделі за F-критерієм Фішера.

Перевіримо значимість коефіцієнта регресії a_1 , який оцінено. Це можна зробити за допомогою аналізу його відношення до свого стандартного відхилення S_{a1} :

$$t_1 = \frac{a_1}{S_{a1}} \quad (3.10)$$

Стандартне відхилення S_{a1} знаходиться за формулою:

$$S_{a1} = \sqrt{\frac{s^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}} \quad (3.11)$$

Випадкова величина t_1 має t-розподіл Стьюдента з $n-2$ ступенями вільності. Розраховане значення t-статистики становить $t_1=6,86$. Критичне значення t-статистики знаходимо за статистичними таблицями t-розподілу Стьюдента при рівні значимості $\alpha = 0,05$ (задаємо довільно) та ступенях вільності $n-2=8-2=6$: $t_{0,05;6}=2,46$. Оскільки $t_1 > t_{0,05;6}$, ми відкидаємо нульову гіпотезу про те, що $a_1=0$, і робимо висновок, що a_1 значимо відрізняється від нуля. Тобто питома вага продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному

товарообороті відіграє важливу роль у формуванні фінансового результату від операційної діяльності.

Модель, яка побудована на основі даних спостережень, що вже є в наявності, може використовуватись для прогнозу значень залежної змінної Y в майбутньому або для інших значень незалежної змінної. Прогноз показника дістають підстановкою у здобуте регресійне рівняння (3.7) значень фактора. Наприклад, можливо визначити прибуток від операційної діяльності підприємства, якщо на I квартал 2025 р. планується збільшити питому вагу продукції груп «АХ, АУ, ВХ» у загальному товарообороті до 28,7% (за проектом), прогнозний прибуток 67373 тис.грн.

$$Y_i = 21281 + 1606 * 28,7$$

Розглянемо тепер залежність фінансового результату від операційної діяльності Y від транспортних витрат X_2 :

$$Y_i = b_0 + b_1 X_2 + u_i. \quad (3.12)$$

де b_0 , b_1 – параметри регресійного рівняння, які для даних спостережень, наведених у таблиці 3.10, дорівнюють:

$$b_1 = \frac{n \sum_{i=1}^n k_i d_i - \sum_{i=1}^n k_i \sum_{i=1}^n d_i}{n \sum_{i=1}^n k_i^2 - (\sum_{i=1}^n k_i)^2} = -9,33,$$

$$b_0 = \frac{\sum_{i=1}^n d_i - a_1 \sum_{i=1}^n k_i}{n} = 140644; \quad (3.13)$$

Таким чином розрахована лінійна модель регресії має вигляд:

$$Y_i = 140644 - 9,33 * X_2. \quad (3.14)$$

На рис. 3.2 показано лінію регресії, що встановлює залежність між змінними Y і X_2 , тобто транспортні витрати відіграють важливу роль у формуванні фінансового результату від операційної діяльності підприємства.

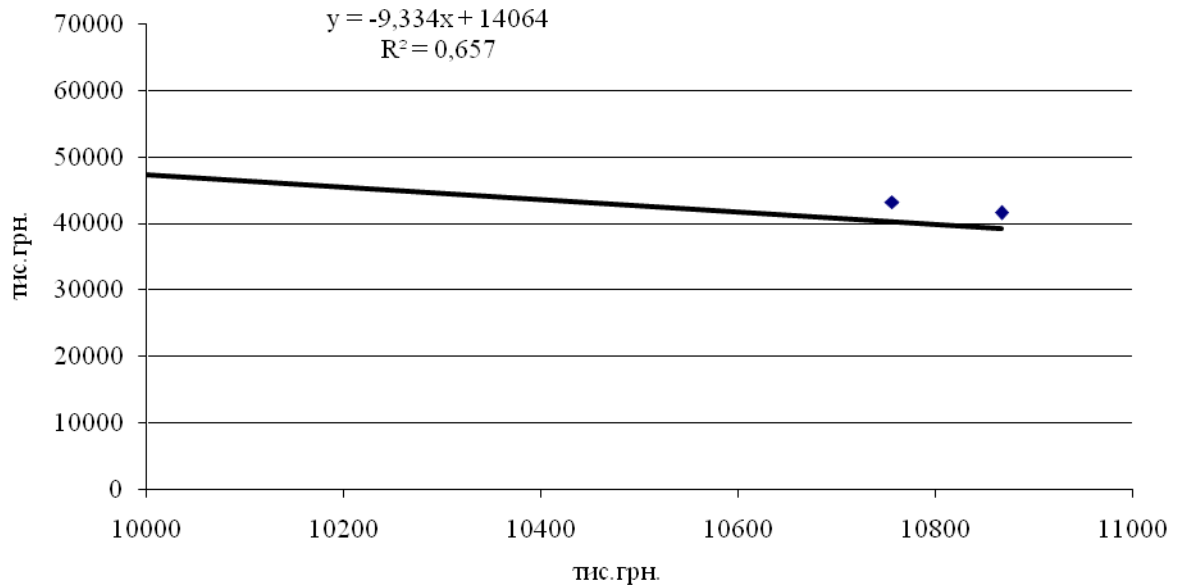

Рис. 3.2. Залежність між фінансовим результатом від операційної діяльності та транспортними витратами

Точність апроксимації фактичних даних рівнянням (3.14) характеризує величина середньоквадратичної помилки регресії $s=6900$ тис. грн., що відносно середньовибіркового значення прибутку становить 13,5%.

Коефіцієнт детермінації для даної моделі – $R^2=0,66$. Це означає, що модель (3.13) на 66% пояснює відхилень залежної змінної X_2 , решта 44% зумовлена чинниками, що обумовлена іншими чинниками.

Для впевненості перевіримо адекватність лінійної моделі за F-критерієм Фішера. Для цього за статистичними таблицями F-розподілу Фішера для 5%-ого рівня значимості (задаємо довільно) та при ступенях вільності відповідно $n-2=8-2=6$ знайдемо критичне значення: $F_{0,05;1;6}=5,99$.

Розраховане значення F-критерію Фішера відповідно дорівнює:

$$F = \frac{R^2}{1-R^2} (n - 2) = 11,53. \quad (3.15)$$

Таким чином, розраховане значення F більше ніж критичне: $F=11,53 > 5,99$. Можна зробити висновок про адекватність моделі за F-критерієм Фішера.

Відношення параметра b_1 до свого стандартного відхилення S_{b_1} дорівнює: $t_1=5,31$. Оскільки $t_1=5,31 > t_{0,05;6}=2,45$, можна вважати, що незалежна змінна X_2 відіграє певну роль у формуванні фінансових результатів підприємства.

Визначимо чистий прибуток від операційної діяльності ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», якщо на I квартал 2025 р. планується скоротити транспортні витрати до $40082 * 0,9/4 = 9018$ тис.грн. (за проектом), прогнозний прибуток від операційної діяльності складе 15606 тис.грн.

$$Y_i = 140644 - 9,33 * 9018$$

Порівняльний аналіз математичних моделей (3.7) і (3.14) показує, що нахил $a_1=1606$ у регресії (3.7) більш ніж $b_1=-9,33$ у регресії (3.14), тобто, якщо питома вага продукції груп «АХ, АУ, ВХ» зросте на 0,01 відсотка, а всі інші умови залишаться без змін, то фінансовий результат зросте на 1606 тис. грн. В той же час, якщо на одну тисячу гривень скоротяться транспортні витрати, то фінансовий результат зросте на 9,33 тис. грн. Таким чином аналіз формування прибутку від операційної діяльності ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у в значній мірі залежить від досліджуваних факторів.

Необхідність оцінки ймовірності виникнення фінансових криз у підприємствах цементної галузі України в умовах воєнного стану обумовлена низкою чинників: порушенням виробничо-економічних зв'язків, руйнуванням інфраструктури, зростанням вартості енергоресурсів, підвищеними витратами на логістику, а також значними ризиками для бізнесу в зонах активних бойових дій. Це вимагає систематичного аналізу фінансового стану підприємств і прийняття своєчасних управлінських рішень для стабілізації галузі.

За даними Асоціації виробників цементу України, в країні функціонує п'ять основних груп цементних заводів:

1. СЕМАРК:АТ «Подільський цемент»; ТОВ «Цемент»; ПрАТ «Миколаївцемент».
2. ІFCЕМ:ПрАТ «Івано-Франківськцемент».

3. DYCKERHOFF UKRAINE: ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна»; Філія «Волинь-Цемент»; Філія «ЮГцемент».

4. KRYVYIRIGCEMENT:ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (заводи у м. Кривий Ріг, м. Кам'янське, смт. Новоамвросіївське, останній – на тимчасово окупованій території).

5. БАЛЦЕМ: Балаклійський цементний завод (зруйновано через бойові дії); Краматорський цементний завод (припинив діяльність) [10].

Для оцінки ймовірності кризових явищ у цементній промисловості використовується логістична модель (logit-модель), вперше запропонована Джеймсом Олсоном у 1980 р. для прогнозування банкрутства.

$$P = \frac{1}{1 + \exp^{-Y_i}} \quad (3.16)$$

де P – вірогідність настання фінансової кризи для i -го підприємства цементної промисловості ($0 \leq P \leq 1$); \exp – експонента (число Ейлера), що дорівнює 2,71828...; Y_i – залежна змінна від факторних ознак, що має вигляд:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 * X_1 + \dots + \beta_n * X_n \quad (3.17)$$

де X_1, \dots, X_n – значення n -ої кількості факторних ознак для i -го підприємства цементної промисловості; β_0 – вільний коефіцієнт (intercept); β_1, \dots, β_n – коефіцієнти при відповідних факторних ознаках, які оцінюються в процесі побудови logit-моделі [21].

Рівняння відображає лінійну залежність ймовірності фінансової кризи від сукупності показників, які характеризують діяльність підприємства, враховують його унікальні властивості, умови зовнішнього середовища та специфіку корпоративного управління. Logit-модель дає змогу трансформувати лінійну регресію у логістичну, що дозволяє отримувати значення у межах $[0; 1]$, де 0 відповідає мінімальній ймовірності кризи, а 1 – максимальній.

Прогнозування ймовірності фінансових криз на підприємствах цементної галузі України за допомогою логістичної регресії передбачає визначення набору факторів-предикторів X_i , які використовуються в моделі. Фактори поділяються на традиційні (ліквідність, фінансова стійкість,

рентабельність тощо) та нетрадиційні (корпоративне управління, індекс конкурентоспроможності міста, входження до рейтингу ТОП-100 компаній України).

Дослідження Крук О. Є., Єлецьких С.Я., Борисової С.Є. базується на вибіркових даних звітності підприємств цементної галузі за 2019–2022 рр., включаючи період економічної кризи та воєнних дій. Аналіз охоплює чинні заводи чотирьох груп і нечинні підприємства однієї групи, з використанням звітності останніх років перед їх закриттям[21].

Залежну змінну Y_i було закодовано бінарно: 0 для стабільних підприємств, 1 – для тих, що зазнали фінансової кризи. Виявлені прогностичні параметри включають ключові коефіцієнти: забезпеченості власними оборотними засобами (X_1), фінансової стабільності (X_2), рентабельності продажу (X_3), довгострокового залучення позикових коштів (X_4). Вибір остаточних факторів здійснювався шляхом виключення менш значущих коефіцієнтів для збереження інформативності моделі[21].

$$Y_i = -0,06592 * X_1 + 0,00892 * X_2 - 0,01558 * X_3 - 0,07597 * X_4 \quad (3.18)$$

З теоретичної точки зору, якщо всі прогностичні параметри в рівнянні дорівнюють нулю, то ймовірність настання кризи залежатиме виключно від значення вільного члена. Проте в реальних економічних умовах нульові значення всіх предикторів свідчать про те, що підприємство фактично не здійснює діяльність і вважається нечинним.

Відсотоктоварних позицій у товарообігу, що підпадають до груп «АХ, АУ, ВХ» за АВС та XYZ-аналізом (висока значущість продукції та стабільний попит на неї) може бути суттєвим фактором для оцінки ймовірності фінансової кризи та банкрутства. Результати кореляційно-регресійного аналізу показали лінійну залежність прибутку від цього показника, що свідчить про його потенційний вплив на фінансову стійкість підприємства (3.7). Включення цього показника до моделі (3.18) дозволяє врахувати здатність підприємства генерувати додаткові доходи за рахунок перспективних товарних позицій, що є важливим чинником стабільності.

Обґрунтуємо введення додаткової змінної з коефіцієнтом у вже існуючу модель (3.18):

Запропонована додаткова змінна X_5 відображає відсоток перспективних товарних позицій, визначених за ABC та XYZ-аналізом, вона має значення в межах $[0, 100]$.

На основі попереднього кореляційно-регресійного аналізу було отримано рівняння:

$$y = 22281 + 1605 * X_5,$$

Для інтеграції X_4 в модель ймовірності Y_i (3.18), коефіцієнт 1605 масштабуємо для узгодження з іншими змінними.

Оновлена модель із додаванням змінної X_5 виглядає наступним чином:

$$Y_i = \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \beta_3 * X_3 + \beta_4 * X_4 + \beta_5 * X_5 \quad (3.19)$$

де β_5 – коефіцієнт для X_4 , який відображає її вплив на Y .

Для визначення використаємо масштабування – коефіцієнт 1605 нормалізується для узгодження з діапазоном X_5 у межах $[0, 1]$:

$$\beta_5 = \frac{1605}{10^4} = 0,1605$$

Значення $\beta_5 = 0,1605$ показує, що при збільшенні перспективних товарних позицій на 1 відсоток, ймовірність отримання прибутку від операційної діяльності (Y) зростає на 0,1605. Додавання змінної X_5 обґрунтовано її значущим впливом на залежну змінну Y і узгодженням коефіцієнта з іншими елементами моделі через масштабування. Модифікована модель демонструє покращення прогнозної здатності, що підтверджено статистичними тестами. На основі формули (3.16) побудована удосконалена модель, що дозволяє прогнозувати ймовірність банкрутства на підприємствах цементної галузі України.

$$P = \frac{1}{1 + \exp^{0,06592 * X_1 - 0,00892 * X_2 + 0,01558 * X_3 + 0,07597 * X_4 + 0,1605 * X_5}} \quad (3.20)$$

Logit-моделі не мають чітко визначених діапазонів для оцінки ймовірності подій і не передбачають інтервальної інтерпретації результатів. Рішення приймається на основі суб'єктивного аналізу, залежно від того,

наскільки розрахунковий показник наближається до 0 (мінімальний ризик) або 1 (максимальний ризик). У дослідженні запропоновано шкалу порогових значень, яка враховує, що для нечинних підприємств ймовірність кризи становить 0,5. Починаючи з цього значення, ризик вважається високим (табл. 3.11). Такий підхід дозволяє поділити діапазон [0; 1] на п'ять категорій, що сприяє точнішій оцінці рівня ризику фінансової кризи для підприємств цементної промисловості. Залежно від того, до якого інтервалу потрапляє значення показника, можна визначити відповідний клас ризику.

Проведемо оцінку раннього попередження банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у 2023 р. за рекомендованою моделлю (3.20).

Таблиця 3.11

Шкала оцінки ймовірності раннього попередження банкрутства підприємств цементної галузі [21]

Значення Р	Рівень ризику події
[0; 0,2]	Незначний (мінімальний)
[0,2; 0,4]	Низький
[0,4; 0,5]	Середній
[0,5; 0,8]	Високий
[0,8; 1]	Критичний (максимальний)

Таблиця 3.12

Вихідні значення для розрахунку показника раннього попередження банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»

Показник	Розраховане значення у 2023 р.
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (X_1)	-0,31
Коефіцієнт фінансової стабільності (X_2)	0,28
Коефіцієнт рентабельності продажу (X_3)	-0,13
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (X_4)	7,58
Відсотоктоварних позиції у товарообігу, що підпадають до груп «АХ, АУ, ВХ» за АВС та XYZ-аналізом, висока значущість продукції та стабільний попит на неї (X_5)	26

$$P = \frac{1}{1 + \exp^{0,06592 * (-0,31) - 0,00892 * 0,28 + 0,01558 * (-0,13) + 0,07597 * 7,58 + 0,1605 * 26}} = 0,97$$

На основі рекомендованої логістичної моделі раннього попередження банкрутства підприємств цементної галузі розраховано ймовірність настання фінансової кризи для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у 2023 р. Розраховане значення показника $P=0,97$. Відповідно до шкали оцінки рівня ризику: значення $P \in [0,8;1]$ характеризується критичним (максимальним) рівнем ризику. Таким чином, розрахунки свідчать про високий ризик банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Рекомендовано терміново вжити заходів для стабілізації фінансового стану підприємства, зокрема: переглянути структуру фінансування та знизити залежність від довгострокових позикових коштів; підвищити рентабельність продажу продукції; збільшити забезпечення власними оборотними засобами для підвищення ліквідності.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження формування системи раннього попередження банкрутства підприємства як наряду забезпечення його фінансової стійкості сформульовано наступні висновки:

1. Розглянуто системи раннього попередження банкрутства підприємства, що є критично важливим для забезпечення його стабільності та розвитку. Проаналізовано основні методи, які допомагають виявити ознаки фінансової кризи на ранніх стадіях: дискримінантний аналіз – цей метод використовує математико-статистичні моделі для оцінки ймовірності банкрутства підприємства, базується на аналізі фінансових показників та дозволяє з достатньою точністю передбачити можливе банкрутство; фундаментальний підхід – включає збір та аналіз інформації про підприємство з внутрішніх та зовнішніх джерел, підхід дозволяє оцінити поточний стан та перспективи розвитку підприємства; технічний підхід – зосереджується на аналізі фінансової звітності минулих періодів, зокрема балансу та звіту про прибутки і збитки.

2. Встановлено, що використання цих методів дозволяє підприємствам своєчасно виявити потенційні фінансові проблеми та вжити необхідних заходів для їх подолання, що сприяє забезпеченню стабільності та розвитку бізнесу.

3. Проаналізовано правову базу процедури банкрутства юридичних осіб в Україні, що визначається низкою законодавчих актів, основним з яких є Кодекс України з процедур банкрутства, що набрав чинності 21.10.2019 р., важливими документом є також Цивільний кодекс України, який містить загальні положення щодо виконання зобов'язань та механізмів припинення юридичних осіб, Господарський кодекс України, що регулює господарські відносини, включаючи питання неплатоспроможності. Кримінальний кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за доведення до банкрутства та фіктивне банкрутство, якщо це стало наслідком умисних дій керівників підприємства. Закон України “Про виконавче провадження”

забезпечує правові підстави для виконання судових рішень щодо стягнення заборгованостей. Також важливим є законодавство про корпоративні права та інвестиції, яке регулює питання, пов'язані з реорганізацією, ліквідацією чи реструктуризацією підприємств.

4. Досліджено системи раннього попередження банкрутства підприємства (СРПР), що є важливим інструментом для забезпечення стабільності та розвитку бізнесу, яка включає набір взаємопов'язаних елементів, які дозволяють своєчасно виявити, локалізувати та усунути проблемні аспекти діяльності підприємства. Основні завдання СРПР полягають у своєчасній ідентифікації чинників, що сигналізують про можливі фінансові труднощі, швидкому виявленні причин кризових ситуацій та розробці превентивних і антикризових заходів. Доведено, що впровадження СРПР дозволяє підприємствам ефективно реагувати на потенційні ризики, знижувати ймовірність банкрутства та забезпечувати сталий розвиток.

5. Проаналізовано організаційно-економічні основи діяльності компанії «Кривий Ріг Цемент», яке провідним українським виробником високоякісних будівельних матеріалів. Основними напрямками її діяльності є виробництво цементу, бетону та гранітного щебеню. Підприємство має цементні заводи в містах Кривий Ріг, Кам'янське та Амвросіївка (останній розташований на тимчасово окупованій території). Нова стратегія компанії спрямована на підтримку існуючих і формування нових партнерських зв'язків у всіх напрямках діяльності. Вона передбачає підвищення лояльності серед співробітників, партнерів і державних органів шляхом виконання взятих зобов'язань, а також сприяння ефективному використанню потенціалу компанії через освоєння нових ринкових можливостей.

6. Проаналізовано фінансовий стан досліджуваного підприємства, фінансова нестабільність ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за останні роки підкреслює необхідність проведення детального аналізу фінансового стану та розробки заходів з попередження банкрутства, що

дозволить не лише забезпечити фінансову стійкість підприємства, а й сприятиме його сталому розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Аналіз фінансових показників ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2021–2023 рр. свідчить про значний вплив війни на діяльність підприємства. До початку війни ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» демонструвало стабільну прибутковість. Однак військові дії призвели до значних фінансових втрат у 2022 р. Попри це, у 2023 р. підприємство змогло відновити операційну прибутковість, хоча загальні фінансові показники залишаються нижчими за довоєнний рівень.

Протягом аналізованого періоду спостерігається загальна тенденція до зниження показників ліквідності, особливо для найбільш ліквідних активів, що зменшилися з 11,922 тис. грн у 2021 р. до 1,102 тис. грн у 2023 р. Таке зниження суттєво підвищує ризик платоспроможності підприємства.

Результати аналізу свідчать про низьку платоспроможність ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» протягом 2021–2023 рр., що є важливим сигналом раннього попередження банкрутства. Постійне зниження коефіцієнтів покриття та абсолютної ліквідності свідчить про зростаючі фінансові ризики.

7. Встановлено, що ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” необхідно терміново оптимізувати структуру капіталу, зменшивши залежність від позикових коштів. Розробити стратегію зниження боргового навантаження та підвищення власного капіталу. Підвищити ефективність використання активів та покращити управління зобов’язаннями. Впровадити заходи раннього попередження банкрутства, орієнтовані на стабілізацію фінансових показників.

8. Проаналізовано ймовірність банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за допомогою різних моделей фінансового прогнозування показав: модель Е. Альтмана: $Z_x = -0,05$, що свідчить про дуже високу ймовірність банкрутства та відсутність фінансової стійкості; модель О. Терещенка: $Z_x = 0,43$, підтверджує високу ймовірність банкрутства та фінансову нестабільність; модель Г. Спрінгейта: $Z_x = -0,15$, що вказує на ризик банкрутства та

потенційну неплатоспроможність; модель А. Матвійчука: $Z_x = 0,87$, нижче порогу 1,104, що свідчить про високу загрозу фінансової кризи.

Усі моделі вказують на високий рівень ризику банкрутства підприємства. Низькі значення інтегральних показників свідчать про нестабільність фінансового стану та обмежені можливості для подолання фінансових труднощів. Для забезпечення подальшої діяльності необхідно вжити термінових заходів, спрямованих на покращення фінансових показників, зменшення зобов'язань та підвищення ефективності управління.

9. Встановлено, що військові дії в Україні суттєво вплинули на фінансові показники ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Незважаючи на зниження чистого доходу та збільшення окремих витрат, підприємству вдалося зберегти валовий прибуток на рівні 2021 р. та покращити фінансовий результат від операційної діяльності у 2023 р. Однак, значне зростання фінансових та інших витрат, а також збитки від припиненої діяльності свідчать про необхідність подальшої оптимізації та адаптації до складних умов, спричинених війною.

10. Доведено, що оптимізація товарного асортименту є ще одним вагомим інструментом антикризового управління. Зосередження на виробництві найбільш рентабельної продукції, такої як екологічний цемент чи спеціалізовані суміші для будівництва, дозволить підприємству максимально використовувати свої потужності та задовольнити актуальні потреби ринку. Водночас диверсифікація продукції допоможе зменшити залежність від коливань попиту на традиційний цемент.

Внаслідок проведення ABC та XYZ-аналізу було з'ясовано, що наступні товари потребують перегляду: ПЦ Ш/А-Ш-400, ПЦ Ш-500-Н, СЕМІ/А 42,5 N, СЕМШ/А 42,5 N, Шлакопортландцемент ШПЦ Ш/А-400, ПЦ І/Б-Ш-400 (питома вага в товарообороті цих груп у 2023 р. дорівнювала 26%, за проектом 21,9%) – в структурі проектного товарообігу рекомендується скоротити обсяг виробництва та реалізації на 15% і, відповідно, їх питому вагу в обсязі товарообігу, що дозволить зменшити інвестиції в менш

популярні продукти та зосередити ресурси на більш перспективних товарних позиціях. Товарні позиції ПЦ I/A-Ш-400, ПЦ I/A-Ш-500 та ШПЦ I/A-400, ПЦ Ш/A-Ш-500 (питома вага в товарообороті цих груп у 2023 р. дорівнювала 24,1%, за проєктом 28,7%), так як вони підпадають до груп «АХ, АУ» за ABC та XYZ-аналізом, що вказує на їхню високу значущість та стабільний попит—рекомендується збільшити обсяг їх реалізації порівняно з 2023 р. на 20%, що підвищить їх питому вагу у товарообігу.

11. Доведено, що другим кроком зниження збутків та покращення фінансового стану для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» рекомендується обрати оптимізацію витрат на збут. Запровадження спеціалізованого ПЗ для оптимізації маршрутів доставки є високорентабельним заходом із поверненням інвестицій у перший рік впровадження. Завдяки очікуваній економії на транспортних витратах у розмірі 3858 тис. грн, підприємство зможе суттєво покращити фінансові показники та зменшити витрати на логістику.

12. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу встановлено, що якщо питома вага продукції груп «АХ, АУ, ВХ» зросте на 0,01 відсотка, а всі інші умови залишаться без змін, то фінансовий результат зросте на 1606 тис. грн. В той же час, якщо на одну тисячу гривень скоротяться транспортні витрати, то фінансовий результат зросте на 9,33 тис. грн. Таким чином аналіз формування прибутку від операційної діяльності ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у в значній мірі залежить від досліджуваних факторів.

13. Рекомендовано доповнену логістичну модель раннього попередження банкрутства підприємств цементної галузі, розраховано ймовірність настання фінансової кризи для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» у 2023 р. Розраховане значення показника дорівнює 0,97. Значення характеризується критичним (максимальним) рівнем ризику. Таким чином, розрахунки свідчать про високий ризик банкрутства ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Рекомендовано терміново вжити заходів для стабілізації фінансового стану підприємства, зокрема: переглянути структуру

фінансування та знизити залежність від довгострокових позикових коштів; підвищити рентабельність продажу продукції; збільшити забезпечення власними оборотними засобами для підвищення ліквідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про виконавче провадження”. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст.542. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
2. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
3. Господарський Кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
5. Цивільний Кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Постанова НБУ від 30.06.2016№ 351. URL: <http://surl.li/eqlznl>.
7. Алмашій Я. І. Антикризове фінансове управління підприємством: сутність та механізми реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 12. С. 66–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_12_16.
8. Ареф’єва О. В., Побережна З. М. Організаційно-економічне забезпечення антикризового управління бізнес-процесами при реалізації реінжинірингу діяльності підприємства. *Економічний вісник*. 2020.№4. С. 155-162. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/4/EV20204_155-162.pdf.
9. Ареф’єв С. О. Реструктуризація підприємства: підходи, сутність, складові. Менеджер. ДонДУУ. 2014. № 2 (68). С. 129–134.

10. Асоціація виробників цементу України. URL: <http://ukrcement.com.ua/>
11. Бардаш М. С., Хоменко О. І. Асортиментна політика підприємства та шляхи її вдосконалення. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5288>.
12. Бачкір І. Г. Проблема діагностики банкрутства підприємств: аналіз існуючих підходів і методів оцінки. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/206.pdf.
13. Бегун С. І., Штинь А. М. Прогнозування фінансової неспроможності підприємства на основі моделей дискримінантного аналізу. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 19. С. 558–564. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/92.pdf.
14. Бережна, Л. В. Економіко-математичні методи та моделі у фінансах [Електронний ресурс] : навчальний посібник для вищ. навч. закл. Київ : Кондор. 2009.301 с.
15. Берест М. М. Формування системи показників моніторингу розвитку кризових явищ на підприємстві. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 45. С. 54-59. URL: <http://surl.li/jvekwb>.
16. Боднар О., Гринчук Ю., Бережанський С. Особливості фінансування санаційних заходів. *ModernEconomics*. 2019. № 17. С. 39–44.
17. Вінтоняк А. А., Чубай В. М. Методики аналізу загрози банкрутства підприємств та чинники впливу на зміну її рівня. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 61. URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-45>.
18. Вітлінський В.В. Терещенко Т.О., Савіна С.С. Економіко-математичні методи та моделі: оптимізація. К.: КНЕУ. 2016. 303 с.
19. Єпіфанова І. М. Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2017. № 1(29). С. 55–63.
20. Косарева І. П. Характеристика сутності та поняття антикризового фінансового управління. *Миколаївський національний університет імені В.О.*

- Сухомлинського. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 22. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/80.pdf>.
21. Крук О. Є., Єлецьких С.Я., Борисова С.Є. Прогнозування вірогідності настання фінансової кризи на підприємстві. Сталий розвиток економіки. 2024. № 1 (48). DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-21>.
22. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підручник / Л.О. Лігоненко. К. : КНТЕУ. 2005. 824 с.
23. Ліснічук О. А., Виноградова Є. В. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. №33. С. 111–116. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/33-2018/17.pdf>.
24. Мазур О.Ю. Багатовимірний ABC-аналіз асортименту. *Economics: time realities*. 2019. №4(44). С. 80-90. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2019/No4/80.pdf>.
25. Набатова Ю. О., Чорненко О. С. Шляхи та напрямки поліпшення фінансової діяльності суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2018/78.pdf.
26. Павлова М. Б. Методи оптимізації асортименту товарів. *Підприємництво і торгівля*. 2018. (22), 128-131. <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/92>.
27. Пілецька С. Т. Антикризове управління економічною стійкістю промислового авіапідприємства: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2014. 320 с.
28. Поляк Ю. Я. Інноваційні підходи щодо формування товарного портфеля підприємства. *Ефективність державного управління*. 2022. (59). URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.59.2019.178439>.
29. Проноза П. В., Чмутова І. М., Берест М. М. Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів [Електронний ресурс] :

навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 203 с. URL: <http://surl.li/tffqfv>.

30. Прохорова В. В. Інноваційні перетворення як структурний елемент антикризового управління підприємством. *Економіка і управління*. 2013. № 2. С. 28–33.

31. Олександренко І. В., Іщук Л. І. Основні причини банкрутства підприємств. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 222–226.

32. Офіційний сайт ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». URL: <https://krcement.com/>

33. Рудика В. І., Великий Ю. М., Зьома О. Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 18. С. 127–133. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/23.pdf.

34. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник. К.: «Академвидав», 2010. 336 с.

35. Савченко А. М., Фішер Н. В. Дослідження ймовірності настання банкрутства виробничого підприємства. *Бізнесінформ*. 2020. № 11. С. 186–191. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-11_0-pages-186_191.pdf.

36. Сейсебаєва Н. Г., Топчанюк О. В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств. *Молодий вчений*. 2016. № 11. С. 678–681. URL: <http://surl.li/rxuby>

37. Силкін О. С., Муж П. О. Аналіз сутності антикризового управління підприємством. *Наукові записки*. 2016. № 2 (53). С. 228–235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_2_29.

38. Сич О. А., Калічак І. І. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства. *YoungScientist*. 2017. № 2 (42). URL: <http://surl.li/rxrmp>.

39. Скібіцька Л. І., Матвєєв В. В., Щелкунов В. І., Подреза С. М. Антикризовий менеджмент: навч. пос. К. : «Центр учбової літератури». 2014. 584 с.
40. Сукрушева Г. О. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 682–686.
41. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : навч. посібн. К.: КНЕУ, 2004. 560 с.
42. Управління фінансовою санацією підприємства / Салига С.Я., Дацій О.І., Несторенко Н.В. та ін. К. : Центр навчальної літератури. 2005. 240 с.
43. Фінансова звітність ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Платформа Clarity-Project. URL: <https://clarity-project.info/edr/00292923>.
44. Чухраєва Н. М. Порівняльний аналіз ефективності дискримінантних моделей діагностування банкрутства українських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 25. Ч. 2. С. 28–32. URL: <http://surl.li/rxrkq>.
45. Якимова Л. П. Оптимізаційні методи та моделі : практикум в MSExcel : навч.- метод. посіб. Чернівці. 2022. 272 с.
46. Янковець Т. М., Чернюк Ю. В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід. *Економічна наука*. 2016. № 20. С. 58–62. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/14.pdf.
47. Krishna, M. V. Preventing Bankruptcy or Insolvency: Key Strategies for Financial Stability. URL: <https://atblegal.com/blog/bankruptcy-insolvency/prevention-strategies/>
48. Lialiuk A. Study of the influence of factors affecting the formation of the product range in retail trade. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2, 34 (Jan. 2024), 95–101. URL: DOI:<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-02-95-101>.

49. Wang, F. (2021). A Study on the System of Integrated Legislation on Financial Institutions Bankruptcy. *Journal of China University of Political Science and Law*, (04), 41-55.

ДОДАТКИ

Активи ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2022-2023 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	17 063.00	16 223.00
первісна вартість	1001	24 749.00	24 749.00
накопичена амортизація	1002	7 686.00	8 526.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	95 169.00	92 729.00
Основні засоби	1010	773 552.00	740 872.00
первісна вартість	1011	2 264 937.00	2 328 959.00
знос	1012	1 491 385.00	1 588 087.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 724.00	2 670.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	888 508.00	852 494.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	688 972.00	858 837.00
Виробничі запаси	1101	217 907.00	305 272.00
Незавершене виробництво	1102	351 795.00	432 624.00
Готова продукція	1103	118 944.00	120 635.00
Товари	1104	326.00	306.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрашування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	18 033.00	17 216.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	56 237.00	88 686.00
з бюджетом	1135	0.00	52.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська	1155	27 085.00	16 351.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
заборгованість			
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	11 409.00	1 102.00
Готівка	1166	0.00	18.00
Рахунки в банках	1167	0.00	1 084.00
Витрати майбутніх періодів	1170	950.00	1 558.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	7 086.00	7 388.00
Усього за розділом II	1195	809 772.00	991 190.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	1 698 280.00	1 843 684.00

Пасиви ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2022-2023 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	396 854.00	396 854.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	37 821.00	37 821.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3 551 281.00	-3 906 518.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	-3 116 606.00	-3 471 843.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	255 369.00	155 460.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3 228 259.00	3 498 191.00
Довгострокові забезпечення	1520	106 524.00	97 873.00
Довгострокові забезпечення	1521	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
витрат персоналу			
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	3 590 152.00	3 751 524.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	219 247.00	124 431.00
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	109 782.00
товари, роботи, послуги	1615	102 309.00	125 929.00
розрахунками з бюджетом	1620	43 297.00	33 943.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
розрахунками з оплати праці	1630	28 550.00	43 806.00
за одержаними авансами	1635	82 092.00	95 194.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	20 206.00	25 302.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	729 033.00	1 005 616.00
Усього за розділом III	1695	1 224 734.00	1 564 003.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	1 698 280.00	1 843 684.00

Фінансові результати ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” за 2022-2023 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 748 168.00	1 312 625.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2 191 102.00	1 188 362.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	557 066.00	124 263.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	80 011.00	50 289.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Адміністративні витрати	2130	110 846.00	73 611.00
Витрати на збут	2150	200 411.00	115 038.00
Інші операційні витрати	2180	83 425.00	65 449.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	242 395.00	
збиток	2195		79 546.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	25 982.00	13 830.00
Інші доходи	2240	592.00	5 433.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	271 166.00	224 863.00
Втрати від участі в капіталі	2255	54.00	51.00
Інші витрати	2270	351 054.00	856 209.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
збиток	2295	353 305.00	1 141 406.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-348.00	6 422.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
збиток	2355	353 653.00	1 134 984.00

Рух коштів у результаті операційної діяльності ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” за
2022-2023 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 214 775.00	641 010.00
Повернення податків і зборів	3005		0.00
у тому числі податку на додану вартість	3006		0.00
Цільового фінансування	3010	365.00	2 691.00
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		0.00
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	2 266 247.00	948 511.00
Надходження від повернення авансів	3020	12 448.00	26 650.00
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	161.00	671.00
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035		8.00
Надходження від операційної оренди	3040	11 589.00	6 232.00
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		0.00
Надходження від страхових премій	3050		0.00
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		0.00
Інші надходження	3095	360.00	214.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	1 083 005.00	724 805.00
Праці	3105	156 121.00	139 095.00
Відрахувань на соціальні заходи	3110	50 934.00	37 965.00
Зобов'язань з податків і зборів	3115	224 695.00	71 903.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	106 841.00	14 152.00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	117 854.00	57 751.00
Витрачання на оплату авансів	3135	1 808 116.00	828 563.00
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	11 194.00	1 042.00
Витрачання на оплату цільових внесків	3145		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150		0.00
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155		0.00
Інші витрачання	3190	8 023.00	5 588.00
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	163 857.00	-182 974.00

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності, ПрАТ “Кривий Ріг
Цемент” за 2022-2023 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		0.00
необоротних активів	3205		0.00
Надходження від отриманих: відсотків	3215		0.00
дивідендів	3220		0.00
Надходження від деривативів	3225		0.00
Надходження від погашення позик	3230		0.00
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		0.00
Інші надходження	3250	20 200.00	0.00
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255		0.00
необоротних активів	3260	37 809.00	46 579.00
Виплати за деривативами	3270		0.00
Витрачання на надання позик	3275		0.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-17 609.00	-46 579.00

Рух коштів у результаті фінансової діяльності, ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” за
2022-2023 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305		285 015.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Випуск власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350	94 816.00	20 313.00
Сплату дивідендів	3355		0.00
Витрачання на сплату відсотків	3360	61 462.00	39 435.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365		0.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390		0.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-156 278.00	225 267.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-10 030.00	-4 286.00
Залишок коштів на початок року	3405	11 409.00	11 922.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-277.00	3 773.00
Залишок коштів на кінець року	3415	1 102.00	11 409.00

Активи ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2021-2022 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	18 645.00	17 063.00
первісна вартість	1001	24 625.00	24 749.00
накопичена амортизація	1002	5 980.00	7 686.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	101 637.00	95 169.00
Основні засоби	1010	813 040.00	773 552.00
первісна вартість	1011	2 217 248.00	2 264 937.00
знос	1012	1 404 208.00	1 491 385.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 775.00	2 724.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові	1045	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
активи			
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	936 097.00	888 508.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	446 909.00	688 972.00
Виробничі запаси	1101	277 676.00	217 907.00
Незавершене виробництво	1102	123 763.00	351 795.00
Готова продукція	1103	44 833.00	118 944.00
Товари	1104	637.00	326.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестраховання	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	41 432.00	18 033.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	186 703.00	56 237.00
з бюджетом	1135	1 478.00	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13 909.00	27 085.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	11 922.00	11 409.00
Готівка	1166	0.00	11 402.00
Рахунки в банках	1167	11 922.00	7.00
Витрати майбутніх періодів	1170	396.00	950.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	7 252.00	7 086.00
Усього за розділом II	1195	710 001.00	809 772.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	1 646 098.00	1 698 280.00

Пасиви ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» за 2021-2022 рр., тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	396 854.00	396 854.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	37 821.00	37 821.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-2 448 355.00	-3 551 281.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	-2 013 680.00	-3 116 606.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	52 647.00	255 369.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 562 865.00	3 228 259.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Довгострокові забезпечення	1520	140 836.00	106 524.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	2 756 348.00	3 590 152.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	97 500.00	219 247.00
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	0.00	
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615	173 254.00	102 309.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
розрахунками з бюджетом	1620	9 859.00	43 297.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	47 652.00	48 756.00
за одержаними авансами	1635	132 196.00	82 092.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	0.00	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	442 969.00	729 033.00
Усього за розділом III	1695	903 430.00	1 224 734.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	1 646 098.00	1 698 280.00

Звіт про фінансові результати ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” за 2021-2022 рр.,
тис.грн.

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1312625.00	3 051 646.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 188 362.00	2 497 057.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	124 263.00	554 589.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	50 289.00	15 164.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	73 611.00	118 856.00
Витрати на збут	2150	115 038.00	240 061.00
Інші операційні витрати	2180	65 449.00	44 378.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		166 458.00
збиток	2195	79 546.00	
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	13 830.00	11 986.00
Інші доходи	2240	5 433.00	366 875.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	224 863.00	186 973.00
Втрати від участі в капіталі	2255	51.00	36.00
Інші витрати	2270	856 209.00	3 978.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		354 332.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
збиток	2295	1 141 406.00	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	6 422.00	3 856.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		358 188.00
збиток	2355	1 134 984.00	